

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ
ΚΑΘΕ
ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΥΝΑΡΜΟΝΗ
ΙΤΗΕΙΑ ΠΡΟΠΑΗΡΩΣΕΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΔΡ. 140
ΞΕΩΤΕΡΙΚΟΥ Φρ. Χρ. 140

Τιμή Φύλλου
10 λεπτά 10

-ΥΠΕΡ ΤΟΝ ΕΛΛΑΔΑ-

ΕΤΟΣ Α' | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 9 Νοεμβρίου 1903 | ΓΡΑΦΕΙΑ : 'Οδός Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 68

Ο „ΝΟΥΜΑΣ“ ΘΑ ΕΚΔΟΘΗ

ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΕΜΠΤΗ

ΖΗΤΗΣΤΕ ΤΟΝ ΣΤΑ ΚΙΟΣΚΙΑ

—Ο ΒΡΑΧΟΣ

ΚΑΙ Ο ΒΟΥΡΚΟΣ

Σάν τόν βράχο πού έφηνει
κάθε άκάρτο νερό,
είς τά πόδια του νά χύνη
εύκολόσθυστο άφρό.
(Σολωμός).

ΖΗΤΗΜΑ κι' αυτό. Από μια άτεχνη μετάφρασι της «Αντιγόνης» και από μια άψυχη της «Ορέστειας», βρήκαν άφορμή οι φιλολογικοί καραγκιοζήδες νά ριχτούν της Έθνικης μας γλώσσας και νά πιστέψουν πως την έχαντάκωσαν με τα κωμικά τους επιχειρήματα και ν' άρχίσουν νά χορεύουν, σά Καννίβαλοι τριγύρω στο πτώμά της.

Νίκη μία φορά κι' αυτή! Και ψέμματα; Έπειδή ό κ. Χρηστομάνος, από ένα πείσμα παιδιαστικό για ν' άποδείξη κ' έμπράκτως πως δέν μετάφρασε την «Αλκηστι», κάθεται και ρεζιλεύει την Αντιγόνη, κ' έπειδή ό κ. Σωτηριάδης μεταφράζει τόν μισό Αισχύλου στην δημοτική και τόν μισό στην καθαρεύουσα για νά παραστήση στη σκηνή άπάνω την αντιγλωσσική θεωρία του κ. Χατζιδάκι, έπειδή γίνονται αυτά τά δυό άσεβη πραξικοπήματα θά πη πως ό Έλληνικός λαός δέν νοιώθει, δέν αισθάνεται τή γλώσσά του τή φυσική και την ζωντανή, παρά αισθάνεται την μπαλσαμωμένη των Ραγκαβήδων και των Καλαποθάκηδων—των Άλγέων και του Πράσινου Φουστανιού.

Δέν ντρεπόμαστε λιγάκι! Δέν αφήνουμε τά δικολαβικά επιχειρήματα και δέν ανοίγουμε τά στραβά μας νά δούμε τί μας γίνεται!

Ή «Αλκηστι» έπαίχτηκε άμέσως ύστερ'

άπό τά Εύαγγελικά. Τό θέατρον ήταν γεμάτο από φοιτητάς. Κι' όμως κανείς δέν έγέλασε, κανείς δέν έθύμωσε με την γλώσσα. Όλοι την άκουσαν την «Αλκηστι» από την άρχή ως στο τέλος με συγκίνηση κι' όλοι την έχειροκρότησαν μ' ένθουσιασμό όταν τέλειωσε ή παράστασι.

Κ' ή «Αλκηστι» έπαίχτηκε τόσες φορές, και τόσες φορές έχειροκροτήθηκε και τόσες φορές οι έφημερίδες έγραψαν γι' αυτή. Άπλούστατα γιατί ή «Αλκηστι» ήταν μετάφρασι κι' όχι παρωδία, γιατί είχε ποιήσι μέσα της, γιατί ήτανε επί τέλους καμωμένη από ποιητή, κι' όχι από βιομήχανο.

Στην Αντιγόνη έγέλασαν. Μά γι' αυτό δέν φταίει ούτε ό Σοφοκλής, ούτε ή Έθνική μας γλώσσα. Στην «Ορέστεια» έπούντιασαν οι άνθρωποι. Μά τó φταίξιμο δέν είναι του Αιτχύλου ούτε της γλώσσας μας.

Έπαίχτηκαν οι «Κούρδοι» του Καμπύση γραμμένοι όχι στη γλώσσα πού μιλάμε όλοι μας, αλλά σε μία γλώσσα γεμάτη ιδιωτισμούς, και όμως κανένας δέν έγέλασε. Ούτε θά γελοόσε κανένας άν παιζότανε ό «Βουρκόλακας» του Έφταλιώτη, ή «Τρισεύγενη» του Παλαμά, ό «Έμπορος της Βενετίας» μεταφρασμένος από τόν Πάλλη, ή «Αντιγόνη» του Μάνου και τόσα άλλα έργα πού τιμούνε τή φιλολογία μας.

Νά τó ξέρουν αυτό, οι διάφοροι Κανελλίδηδες και Καλαποθάκηδες. Νά τó ξέρουν. Και νά μη σαλιαρίζουν.

ΒΡΗΚΕ όμως άφορμή ή Ρουτίνα νά όργιάση. Βρήκε άφορμή ή δημοσιογραφική δημαγωγία νά κάνη τó κολπάκι της, νά δείξη τόν ξεθωριασμένο πατριωτισμό της, νά γεννήση ζήτημα πενταρολογικόν.

Κ' έτοι με την γεροντική φλυαρία των

«Καιρών», με την φιλολογική αυθάδεια των «Αθηνών», με τόν θεατρικόν πρασινοφουστανισμόν του «Έμπρός» και με της «Πρώτας» άκόμα την σανιδική μά και σανιδένια αντίληψη, καλείται τó Πανελλήνιον όχι νά διαλύση τή Βουλή, αλλά νά σώση τούς «σκαϊώς ύβριζόμενους προγόνους».

Νοέμβρης είναι. Πρέπει νά γίνη ένα μνημόσυνο στα Εύαγγελικά. Έδώ και τρία χρόνια τó Πανελλήνιον εκλήθη, Νοέμβρη πάλι, στα όπλα—άπό τις έφημερίδες και τότε, χάριν δέ πενταρολογίας πάντοτε—νά σώση την θρησκεία του. Τώρα καλείται νά σώση την ιστορία του. Την γλώσσά του ποτέ δέν θά τó καλέσουν οι έφημερίδες νά την σώση. Γιατί δέν τούς συμφέρει. Γιατί άμ' άρχιση νά θεωρη για γλώσσά του έπίσημη, τή γλώσσα την άληθινή, θά παύση νάχη πέρασι πιά ήμπογιά τους και στη δημοσιογραφία και στο θέατρο και στη Βουλή και παντού και θά παύση νά εξαργυρώνεται τοίς μετρητοίς ό ταρταρινισμός κι' ό τσαρλατανισμός τους.

Γιά τó τομάρι τους μάχονται οι άνθρωποι, και δέν μπορεί νά πη κανένας τίποτε. Αυτό μονάχα μπορούν νά λενε δσες άνοησίες θέλουν, άφού περι ψωμιού ό άγώνας.

ΑΚΛΟΝΗΤΗ σαν βράχος μένει ή γλώσσά μας, στην τιμημένη θέση της, άφού είναι θεμελιωμένη μέσα στην καρδιά του λαού, μέσα στην ψυχή του Έθνους. Χίλια πραξικοπήματα σαν της «Αντιγόνης» κι' άλλα τόσα σαν της «Ορέστειας» δέν μπορούν νά της κάμουν τίποτε. Κι' ό βούρκος πού ξαπολύθηκε από τις στήλες των έφημερίδων τις μέρες αυτές, ούτε στα πόδια της δέ φτάνει, για νά τά λερώση.

Άς λένε ό,τι θέλουνε. Άς φωνάζουν, άς σκίζονται, άς γεμίζουν τά λερωμένα σεντόνια τους με βρισές και μ' άνοησίες.

Ό κόσμος τούς ένοιωσε και δέν δίνει πιά προσοχή σ' αυτούς, ένοιωσε τά τερτίπια τους, ένοιωσε τόν πατριωτισμό τους, ένοιωσε τó συμφέρον πού έχουν νά μένη ό κόσμος στραβός.

Ίδίως τόν πατριωτισμό τους—πατριωτισμό πού τόν έξωτέρικεσε θαυμάσια ένας άείμνη-

στος τεχνικές, όταν την άλλη μέρα από την υποχώρησι της Λάρισσας έτρεξε πρωί πρωί στο Πρακτορείο των Έφημερίδων και ρωτούσε πόσα φύλλα παραπάνω πούλησε ή έφημερίδα του που δημοσίευσε πρώτη την είδησι της υποχώρησεως.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΠΙΕΖΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΤΑΞΕΙΔΑΚΙΑ

"Ω, τὸ καραβάκι τὸ μικρό, πού εἶναι τόσο μεγάλο, τόσο ὄμορφο καὶ τόσο ἀγαπημένο τῆς μικρῆς του καπετάνισσας!

Μεγάλο κ' ὄμορφο κ' ἀγαπημένο ὅαν τὸ ποδαράκι της τὸ παχουλό.

Καὶ δὲν ξέρει ἀπὸ θάλασσα τὸ καραβάκι, ὅπως κ' ἡ ἀγγελομόρφη μικρούλα δὲν ξέρει ἀπὸ θαλασσινὰ ταξείδια.

"Ὅμως οἱ δυὸ τους ταξιδιασμένοι ταξιδεύουν σὲ μιὰ θάλασσα, πού κανεὶς δὲν τὴ φαντάζεται. Εἶναι τοῦ κήπου τὰ δρομάκια θάλασσα πολυκόρφη ὅ τούς μικροὺς τοὺς ταξιδιώτες.

Καὶ καμαρώνει τὸ καραβάκι νὰ ταξιδεύη αὐτὴ τὴ θάλασσα. Καμαρώνει κ' ἡ κυρὰ του νὰ τὸ συντροφεύη. Καὶ κυβερνάει τὸ καραβάκι πιγαίνοντας ἔμπρὸς καὶ δείχνοντας τὸ δρόμο του. Καὶ τὸ τραβάει μ' ἓνα τόσο δὴ μεγάλο παλαμᾶρι. Κ' ἐκεῖνο τόσο πιστὰ καὶ τόσο πρόθυμα τὴν κυρὰ του ἀκολουθεῖ, ὅσο πιστὰ καὶ πρόθυμα θέλει ἡ κυρὰ του.

Τρέμει καὶ κυματίζεται τὸ καραβάκι, ὅταν ἡ κυρὰ του θυμώνει καὶ τ' ὀργίζεται. Καὶ γέρνει καὶ βυθᾷ ὃ τὰ χωματένια κύματα, ὅταν ἡ καπετάνισσα πηλαγώνει ὃ τούς μικροὺς συλλογισμούς της κ' ἀκυβέρνητο τὸ παράται. Καὶ νεροκοπανάει κ' ἀνεμοδέρνεται, ὅταν ἡ κυβερνήτρα τὸ περνάει ἀπὸ πελαγίδες κακοτοπιές, σύφουνες κ' ἀνεμοδοῦρες, περὶ φανη ὃ τὴν τόλμη της· καὶ γαληνιάζει κ' ἡμερώνει, ὅταν γίνεται ἡ κυρὰ του καλόγνωμη καὶ γαλπνή, βασίλισσα τῶν ἀνέμων καὶ τῶν τρικυμῶν.

"Ἐτσι εἶπε ἡ μοῖρα νὰ περνοῦν τὸ δρόμο τῆς ζωῆς τὰ δυὸ χαριτωμένα πλάσματα. Κ' ἀποφάσισε ποτὲ νὰ μὴν τὰ ξεχωρίσῃ.

Ταξίδευαν μιὰ μέρα ὃ τὰ μοναχικά τους μονοπάτια, ὅπου κανένας ἄλλος ταξιδιώτης δὲν ταξίδευε. Ἦταν λησιμονημένοι ὃ τ' ἀγνάντεμα τοῦ ἰδιοῦ τους ταξειδιοῦ. Κ' αὐτὸ, τὸ ταξίδι σήμερα ἦταν ἀκύμαντο, τόσο σοφὸ, τόσο ὄμορφο ταξίδι! Ἦ μικρὴ καπετάνισσα βρῖσκονταν μὲ τὸ νοῦ καὶ τὴν καρδιά της ὅλη μέσα ὃ τὸ καράδι. Καὶ τόσο

ἦταν δοσμένη ὃ τὰ μαγέματα τοῦ ταξειδιοῦ, πού δὲν ἐπρόσεξε τὴ στέρνα, θάλασσα ἄλλη δολερή, πού ἐπιθυμούσε τοὺς παράξενους τοὺς ταξιδιώτες, ζηλιάρα τῆς εὐτυχίας τους. Κ' ἡ μοῖρα δὲν εἶχε εἰπῆ τίποτα ὃ τὴν καπετάνισσα καὶ ὃ τὸ καράδι γι' ἄλλες θάλασσες κακὲς ὄξω ἀπὸ τὴ δική τους.

"Ἀξάφην ἡ μικρούλα καπετάνισσα βρέθηκε μὲ ὃ τὴ στέρνα. Τὸ καραβάκι φοβισμένο σάλευσε, κυμάτισε, ἔκαμε νὰ πηδῆσῃ κ' ὀλόρθο πάλι στάθηκε ὃ τῆς στέρνας ἀπάνου τὸ μαρμάρινο στεφάνι. Μιὰ στιγμή δίσταξε ἂν ἔπρεπε ν' ἀκολουθήσῃ τὴν κυρὰ του ὃ αὐτὸ τ' ἀπρόδλεφτο παραδρόμημα τοῦ συνειθισμένου τους ταξειδιοῦ. Ὅμως, καὶ μολυβένιο καραβάκι καθὼς ἦταν, μιὰ στιγμούλα μοναχὴ βᾶσταξε ὃ δισταγμὸς του. Δυὸ χερᾶκια ὄξω ἀπ' τὸ νερὸ μὲ πόθο τοῦγενυαν καὶ τὸ καλοῦσαν. Τὸ καραβάκι ἀποφάσισε. "Ἐδωκε μὰ καὶ πλήδισε ὃ τὸ νερὸ. Κ' ἔτσι δὲ χώρισε ἀπὸ τὴν ἀγάπη του. Τῆς μοῖρας τους τὸ παλαμᾶρι, ἂν καὶ ψιλὸ κ' ἀδύνατο, γερὰ δεμένους τοὺς κρατοῦσε.

19 Αὐγούστου 1903.

ΠΑΝΟΣ ΚΑΛΟΘΕΟΣ

ἜΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΜΠΑΜ, ΜΠΟΥΜ!

"Άσκημα τὴν ἔχει ἡ καημένη ἡ γλώσσα μας. Ἄστραψε καὶ βρόντησε αὐτὲς τὲς ἡμέρες τὸ βαρὺ πυροβολικό, τὰ κύρια ἄρθρα τῶν ἔφημερίδων μας καὶ οἱ Μανδραῖνοι καὶ οἱ Δαλαηλάκηδες, οἱ ἄγρυπνοι φύλακες τῆς γλώσσας μας ἀνοιζαν τὲς τουφεκίθρες πού εἶχαν κἀμποσο καιρὸ κλεισμένες καὶ κοιμόντουσαν βαθεῖα μέσα στὰ κάστρα τους, χωρὶς νὰ παίρνουν εἰδηση ἀπὸ τὴ γλωσσικὴ ζύμωση πού γίνεται τριγύρω τους καὶ πού παρασέρνει κ' αὐτοὺς τοὺς ἰδίους, χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνουν. Κ' αὐτὸς ὃ πόλεμος γίνεται, ἐπειδὴ ἀπέτυχε ἡ μετάφραση τῆς Ὁρέστειας καὶ τῆς Ἀντιγόνης, καὶ γίνεται, ἂν ἀγκαπᾶτε, γιὰ τελευταία φορά, γιὰτι οἱ κυράδες μας παρηγοριοῦνται καὶ βεβαιώνουν, πὼς ὕστερα ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀποτυχία δὲ θὰ σῆκωσῃ πιά κεφαλή ἡ γλώσσα μας, καὶ δὲ θᾶρθουν κ' αὐτὲς στὴ δυσάρεστη θέση νὰ ξαναμιλήσουν γι' αὐτὴν.

"Ἄδικο ἔχουν νὰ λένε πὼς οἱ Ρωμιοὶ δὲ συμφωνοῦν ὅπου εἶναι καμμιά μεγάλη κουταμάρα, ρί-

χνουνται μὲ τὰ μούτρα σὰ διψασμένοι καὶ βρίσκονται ὅλοι σύμφωνοι.

Καημένη ἱστορία! Εἶσαι ἓνα ἄχρηστο πρᾶγμα ὃ αὐτὸν τὸν κόσμο, μιὰ περιττὴ πολυτέλεια. Ἐγὼ δὲ βλέπω τὴν καλωσύνη σου. Ἦ ἀνθρωπότητα εἶναι γραφτὸ της αἰώνια νὰ ξανακάνῃ τὰ ἴδια λάθη. Κάθε φορὰ πού παρουσιάσθηκε ἓνα νέο φῶς, ἔτρεζαν ὅλοι καταπόδι σὰ μανιακοὶ νὰ τὸ σβύσουν. Αὐτὸ μᾶς λέει ἡ ἱστορία. Μᾶς λέει κ' ἓνα ἄλλο ἡ ἱστορία, πὼς σὲ κάθε ὅμοια περίσταση ἡ ἀνθρωπότητα, καὶ μὲν ἀναγνωρίζει ὅτι τὲς προηγούμενες φορὲς ἔκαμε λάθος, βρίσκει ὅμως ὅτι αὐτὴν τὴ φορὰ τὸ ζήτημα δὲν ἔχει καμμιά σχέση μὲ τ' ἄλλα λάθη πού ἔκαμε, πὼς εἶναι μάλιστα γελοῖο καὶ νὰ τὸ συγκρίνουμε μ' ἐκεῖνα τὰ χονδρὰ λάθη, πού εἶναι ἀπορία πὼς δὲν τὰ βλεπαν ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι, πού ἔπρεπε βέβαια νὰ ἦτανε στραβοὶ κτλ. κτλ.

Αὐτὰ ὅμως εἶναι χαμένα λόγια. Ἦ ἱστορία ἐπαναλαμβάνεται καὶ θὰ ἐπαναλαμβάνεται. Καὶ οἱ σημερινοὶ ἱεροζεταστέηδες θὰ σὰς ποῦν, μὲ τὴν ἴδια πεποίθηση πού εἶχαν οἱ πρόγονοὶ τους τῆς ἐποχῆς τοῦ Γαλιλαίου, πὼς εἶναι γελοῖο ὅσοι ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ γῆ κινεῖται, καὶ πὼς ὃ Ψυχάρης, ὃ Krumbacher, ὃ Dietrich, ὃ Thumb εἶναι ἀμαθεῖς ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι, μὲ τὸ νὰ καθοῦνται μακριὰ καὶ μὲ τὸ μὴ βαστοῦν τηλεσκόπιο, δὲ βλέπουν τόσο καθαρὰ τὸ γλωσσικὸ μας ζήτημα, ὅπως βλέπουμε ἐμεῖς οἱ ἀνοιχτομάτηδες, καὶ τοὺς παρακαλοῦμε νὰ μᾶς ἀφήνουν ἤσυχους.

"Ἄν ρωτήσετε καὶ γιὰ λογικὴ μέσα στὸν πόλεμο αὐτὸν, ἀκούστε: Ἐπειδὴ ἡ μετάφραση τῆς Ὁρέστειας καὶ τῆς Ἀντιγόνης δὲν ἐπέτυχε, δηλ. ἔγινε χωρὶς καλαισθησία, καὶ ἐπειδὴ εἶχε χυδαῖα λόγια ἐκεῖ πού δὲν ταίριαζαν, γι' αὐτὸ φταίει ἡ γλώσσα. Μὰ, ἂν φταίει ἡ γλώσσα, κυράδες μου, καὶ ἂν προκαλεῖ τὴν ἀηδία, καὶ ἂν χρειάζεται ἡ καθαρεύουσα γιὰ νὰ ἐπικοινωνήσῃ ὃ ποιητὴς μὲ τὴν ψυχὴ τοῦ ἔθνους, γιὰτι δὲν πετάτε στὴ θάλασσα τὸ Σολωμὸ καὶ τὸ Βαλαωρίτη γιὰ νὰ γλυτώσῃ τὸ ἔθνος ἀπ' τὴν ἀηδία, καὶ πολλὸ περισσότερο, γιὰτι ἔχετε ἐθνικὸ ὕμνο τοῦ Κράτους τὸν ὕμνο τοῦ Σολωμοῦ, γιὰτι δηλ. ἔχετε βάλει στὸ ἱερώτερο μέρος τῆς ἐθνικῆς καρδιάς ἓνα ποίημα ἀπ' αὐτὰ πού προξενοῦν τὴν ἀηδία; Ἦ τότε λοιπὸν προκαλεῖτε τὴν ἀηδία στις ἱερώτερες στιγμὲς τῶν ἐθνικῶν περιστάσεων, ἐκεῖ ὅπου πρέπει νὰ προκαλέσετε τὴν κατάνυξη καὶ τὴ συγκίνηση. Μιὰ τέτοια ἀντίφραση δὲν ἐπιτρέπεται ὃ ἓνα Κράτος.

Αὐτὰ γιὰ τὴ λογικὴ τους. Τώρα γιὰ τὴν καλαι-

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

Η „ΑΝΤΙΓΟΝΗ“

Μετάφρασμένη ἀπὸ τὸν κ. Κ. Χρηστομάνου.

(Παρίσταται τῆς «Νέας Σκηνῆς» στὸ Δημοτικὸ Θέατρο τῆ νύχτα τῆς 2 τοῦ Νοέβρη 1903).

... ἄγνωτ' ἀκούω φθόγγον ὄρνιθων, κακῶ κλάζοντας οἰστρω καὶ βεβαρβαρωμένῳ...

(Ἄπ' τὴν «Ἀντιγόνη» τοῦ Σοφοκλῆ στίχ. 1001-2)

... Ὅρνια πού ἐκράζαν στριγγά, ἀνάκατα κ' ἀκατανόητα...

(Ἄπ' τὴ μετάφραση τοῦ κ. Χρηστομάνου).

Ὡσο ταίριαζόν οἱ δυὸ αὐτοὶ στίχοι ἀπ' τὸ ἀριστούργημα τοῦ Σοφοκλῆ στὰ ὅσα γίνηκαν κ' ἀκουστήκαν μέσα στὸ Δημοτικὸ Θέατρο τὴν ἀλησμόνητη νύχτα τῆς 2 τοῦ Νοέβρη τοῦ 1903! Καὶ πόσο χαροχτηρίζουν περισσότερο ἀπὸ κάθε κρίση

κι' ἀπὸ κάθε παρατήρηση τὴ μετάφραση καὶ τὴ παράσταση.

Ὁ θεατρώνης κ. Χρηστομάνου, ἀφοῦ διασκεδάσει τὸν κόσμον κουτσά-στραβά μὲ τὴ «Τελευταία ἀπ' ὅλες» καὶ μὲ τοὺς «Σύζυγους τῆς Λεοντίνης» γιὰ κάμποσες βραδιές, θέλησε νὰ διασκεδάσει καὶ τὸν ἑαυτὸ του· καὶ γιὰ τοῦτο καθῆκε κ' ἔκανε τὴ μετάφραση τῆς «Ἀντιγόνης» τοῦ Σοφοκλῆ. Δικαιώμα του ἦταν καὶ τὸκινε. Μὰ στὴ διάσκεδάσή του αὐτὴ θέλησε νάχει καὶ καλεσμένους κ' ἔτσι ἄφισε τὸ ἔχε γειὰ στοὺς Ἀθηναίους μὲ τὴ μετάφρασή του. Μὰ ἔδω εἶχεν ἄδικο. Κ' ἄδικο πού δὲ θὰ μπόρουν νὰ τοῦ τὸ συχωρῶσουν ὅλες οἱ Εὐμενίδες τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ νέου καιροῦ.

Ὅταν δὲν ἀναμετρεῖ κανένας καλὰ τὴ δύναμή του καὶ καταπιάνει δουλιές μεγαλύτερες ἀπ' αὐτή, παθαίνει ὅσα ἔπαθεν ὃ κ. Χρηστομάνου. Μὰ δὲν εἶναι αὐτὸ μονάχα ἀρκετὴ τιμωρία. Οἱ τέτοιοι θέλουν ἀλύπητο χτύπημα γιὰ νὰ μαθαίνουν, ὅτι ἡ ἀστοχία τους καὶ ἡ καταφρόνια τους στὴν Ἰδέα καὶ στὴν Ἀλήθεια δὲν εἶναι ἐκεῖνα, πού θὰ τοὺς δώσουν τὸ δικαίωμα νὰ ξαναπαίξουν μὲ πράματα, πού γιὰ νὰ τὰ φτιάσουν ἄλλοι δούλεψαν χρόνια καὶ χρόνια μὲ κόπο καὶ μὲ πόνον. Ὁ κ. Χρηστομάνου δὲ γίνηκε μονάχα ἀφορμὴ νὰ ἰδοῦμε τὸ πρωτακουστο τοῦτο θέαμα: νὰ παιζεται δηλαδὴ ἓνα ἀριστούργημα τοῦ

Σοφοκλῆ κ' ὃ κόσμος νὰ πεθαίνει στὰ γέλοια, ἀντὶς νὰ νειώθῃ μιὰ φρίκη καὶ μιὰ ἀγωνία, πού νὰ τραντάζει τὴν ψυχὴ του, κ' ἀντὶς νὰ βυθίζεται σὲ καλλινεχνικὸ μεθύσι καὶ νὰ ξεσέρνεται στοὺς ἀνίστορητους κόσμους τῆς Ἰδέας καὶ τῆς μεγάλῃς Ἀλήθειας. Γίνηκεν ἀκόμη ἀφορμὴ νὰ βροῦν περίσταση τὰ βατράχια τῆς λιμνῆς μὲ τὰ σαπισμένα νερά, πού τὴ λένε καθαρεύουσα, γιὰ νὰ μᾶς ξεκουφάνουν μὲ τὰ ξεφωνητά τους, πὼς κιντίνευσὲ ὃ ἔθνομός μας, πὼς χαθῆκαμε γιὰ πάντα, πὼς δὲν ξέρω κ' ἐγὼ τί θὰ πάθουμε, γιὰτι οἱ περσότεροι σημερινοὶ φιλόλογοι—οἱ δημιουργοὶ βέβαια καὶ ὄχι οἱ ψόφιοι—γράφουν τὴ γλώσσα τοῦ λαοῦ.

Δὲν εἶπαν ὅμως αὐτοὶ οἱ κύριοι μὲ τὸ νοῦ τους ἡ καλύτερα δὲ θέλησαν νὰ τὸ σκεφτοῦν, πὼς τὸ πάτημα πού βρῆκαν γιὰ νὰ ψάλουν τὸν ἐξαψαλμο τῆς δημοτικῆς δὲν εἶναι καὶ τόσο γερὸ. Γιὰτι δὲ πιστεύουμε ποτέ, πὼς τὸ νόμισαν μὲ τὰ σωστά τους, ὅτι ἡ γλώσσα πούγραψεν ὃ κ. Χρηστομάνους μεταφράζοντας τὴν «Ἀντιγόνη», εἶναι ἡ γλώσσά μας ἡ ἐθνικὴ, ἡ γλώσσα πού ἔχει νὰ δεῖξει τὰ πιὸ μεστὰ καὶ τὰ πιὸ ἀληθινὰ ἔργα τῆς νεώτερης φιλολογίας μας. Κ' ἀκόμα δὲν πρόσέξαν, πὼς ἂν ὃ κόσμος γελοῦσε στὸ θέατρο, γιὰτι ἀκούγε καποιες ἀνόητες κ' ἀσκημες λέξεις, ἡ ψυχὴ του ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά

σθησία τους. Ξέρετε τί είναι ο Παλαμᾶς; Ἴδου τί λέει γι' αὐτόν μιὰ ἀπὸ τὶς κυράδες μας. «Καὶ ὅμως ὑπὸ τὴν στέγην αὐτοῦ (τὸ Πανεπιστήμιο) φιλοξενεῖ περιέργων ποιητὴν περιεργωτάτων στίχων, τοῦ ὁποῖου ἡ διατήρησις ἀποτελεῖ ἄρησιν τοῦ σκοποῦ (σ' αὐτὸ συμφωνοῦμε) εἰς ὃν ἀποβλέπει τὸ Ἴθην. τοῦτο ἵδρυμα». Τώρα δὲν χρειάζεται νὰ πᾶτε μακριὰ γιὰ νὰ κρίνετε τὴν καλαισθησία τῆς σᾶς παραπέμπομε στὸ ποίημα τοῦ Παλαμᾶ γιὰ τὸν Αἰσχύλο σᾶς εἰδοποιούμε ὅμως πῶς πρέπει νὰ ἀηδιάσετε, γιατί ἄλλοιως μπορούσε νὰ τὸ φέρῃ ὁ δειχολὸς νὰ ἐνθουσιασθῆτε ἔξαφνα καὶ δὲ συμφέρει.

Ἡ διαφορὰ μεταξύ μας, κυράδες, εἶναι ὅτι τὴν καλαισθησία τὴ δική σας ἐμεῖς τὴν ξέρουμε, γιατί εἶναι παλιὰ ὅσο ὁ Κοραΐς, γιατί μ' αὐτὴν ἀνατραφήκαμε, καὶ εἶδαμε καὶ πάθαμε γιὰ νὰ τὴ βγάλουμε ἀπὸ πάνω μας, ἐνῶ εἰσεῖς δὲν καταλάβετε ἀκόμη τὴ δική μας.

Ἐσεῖς δημοσιεύετε ἔξαφνα διήγημα ἀπ' τὴν ἐπανόσταση μὲ ἐπιγραφὴ «Οἱ Μαυρομιχάλοι» καὶ ὕστερα θὰ πᾶτε φυσικὰ τῶν Μαυρομιχάλων, τοὺς Μαυρομιχάλους. Ἐμεῖς θὰ ποῦμε οἱ Μαυρομιχάλοιοι, καὶ συλλυπούμαστε τὸν κάθε ἄνθρωπο τοῦ δὲν αἰσθάνεται τὴν ἁμορφιὰ καὶ τὴ μεγαλοπρέπεια τοῦ ἔχει ἡ κατάληξη-αἰοι, καὶ ὁ ὁποῖος τολμᾷ νὰ βεβηλώσῃ τὴν ἱστορίαν μὲ τὴ σχολαστικὴ του γραμματικὴ.

Ἐσεῖς διδάσκετε στὴ νέα γενεὰ τὴν ἐπανόσταση καὶ μιλεῖτε γιὰ Σπυριδῶν Ἑλλάδα καὶ Πελοπόννησον σὺν νὰ εἶναι ὁ λόγος γιὰ τὸ Κόδρος καὶ γιὰ τὸ Θησεῖα, καὶ φοβᾶστε νὰ πᾶτε Μωρηῖος καὶ Ρούμελη, γιατί αὐτὲς οἱ λέξεις ἔχουνε στὴν καρδιά μας μιὰν ἄλλη μαγικὴ δύναμη, γιατί πίσω ἀπ' αὐτὲς ἡ ἐλληρικὴ καρδιά ἀκούει ἕναν ἀντίπαλο τουρκεικοῦ, καὶ εἶναι φόβος μήπως συγκινηθῇ.

Θέλετε τώρα νὰ δῆτε καὶ τὴ νομιμοφροσύνη τῶν προκομένων μας ἐφημεριδῶν καὶ τὴν ἀντιληψὴν τοῦ ἔχουν τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς τους; Ἴδου τί συμβουλεύει κάποια: «Ἀλλὰ πρέπει νὰ ὑπερασπίσωμεν τὴν γλώσσαν δι' ἐντονωτέρων μέσων. Ὅπουδὴποτε ἀνχιθισθῇ ἔργον τοιαύτης ὑποστάθμης πρέπει νὰ παρεμποδισθῇ διὰ γενικῆς ἀποδοκιμασίας ὡς βεβηλώσις ταπεινοῦσα τὸ ἔθνικόν φρόνημα καὶ ἀτιμάζουσα τὴν γλῶσσαν». Δηλ. συμβουλεύει τὸν καθέναν καὶ ἀφοῦ ἀποδοκιμασῇ (ποῦ εἶναι δικαίωμά του) νὰ ξαναπᾶ, ὕστερα εἰδικῶς γιὰ νὰ ἀποδοκιμασῇ. Δὲν ντρέπομαστε!

Ἀφῖνοι πῶς κἀτι ἄλλες κουταμάρες ποῦ πέρασαν

ἔνοιωθῆν ἕνα βαθὺ θυμὸ, γιατί δείχνονταν ὁ Σοφοκλῆς σὺν ἄνθρωπος, ποῦ δὲν ξέρει τί θέλει νὰ πεῖ καὶ δὲν ἔχει καμιά ἰδέαν τί εἶναι σκέψῃ. Καὶ δὲν εἶχαν ἄδικο οἱ ἀνίδεσοι νὰν τὸ νομίσουν αὐτό, γιατί ἔτσι τοὺς τὸν παράστησεν ὁ κ. Χρηστομάνος.

Ἐπῆσεν ὁ εὐλογημένος νὰ μεταφράσει καὶ δὲν εἶπε πρῶτα με τὸ νοῦ του, ὅτι γι' αὐτὴ τὴ δουλειὰ χρειάζεται κατὶ πῶς πολλὴ ἀπὸ τὴν κρῦα παράταξη τῆς μιᾶς λέξης κόντὰ στὴν ἄλλη καὶ ἀπὸ τὴν ἀνοῦσια καὶ ἀψυχρὴ ἐξήγησις τοῦ ἀρχαίου κείμενου. Δὲν ἔνοιωσεν ὅτι γιὰ τέτοια δουλειὰ χρειάζονταν πρῶτα—πρῶτα ψυχὴ, δύναμη, ἐμπνευσις, ἁρμονία. Δὲν σκέφτηκεν ὅτι χρειάζονταν νὰ νοιώσει πρῶτα τὸ μεγαλεῖο τῆς ἰδέας καὶ τὴ δύναμη τῆς φράσης τοῦ Σοφοκλῆ καὶ ὕστερα νὰν τὰ κλείσει μέσα στὴν ψυχὴ του, νὰν τὰ καλοδουλέψῃ ἢ συνειδήσῃ, νὰ σηκωθεῖ ψηλὰ καὶ νὰ ξεφύγῃ σ' ἕναν κόσμον ποιητικὸ καὶ ὀνείρευτὸ τὸ καλλιτεχνικὸ-ἐγὼ, γιὰ νὰ μωρέσει νὰ δώσει σὲ νέα μορφή τὴν παλιὰ τους ζωή. Ἐλειψαν ὅλα ἀπὸ τὸν κ. Χρηστομάνο. Καὶ τοῦ ἔλειψεν ἀκόμη ἡ γνωριμιὰ μὲ τὴ γλῶσσαν τοῦ Σοφοκλῆ καὶ τὴ γλῶσσά μας τὴ σημερινή. Τοῦ ἔλειψεν ἡ καθαυτὸ

στὸ αἷμα μας καὶ εἶναι ἀδιόρθωτες. Ἀμ' ἐκεῖνη ἡ χαριτόβρυτος ποῦ μᾶς πληροφορεῖ μὲ τόσην ἀφέλεια ὅτι «οἱ δημοτικισταὶ ἀναίρουσιν αὐτοὶ ἑαυτοὺς ἀναγκάζόμενοι νὰ διαλέγωνται ἐν τῇ καθομιλουμένῃ (ἔννοεῖ τὴν καθαρῆσσαν), ἡτις ἐπεβλήθη ἰσχυρῶς κτλ.»! Μὴ τί διαβόλο! Ἵπνωτισμένοι εἴμαστε; Βῆτα-ἄλφα βᾶ, κυρά μου. Ἡ δημοτικὴ τώρα ἀρχισε νὰ καλλιεργεῖται καὶ γι' αὐτὸ ἕνα σωρὸ πράγματα, ποῦ τὰ ἐμάθαμε στὴν καθαρῆσσαν δὲν ξέρουμε ἀκόμη νὰ τὰ ποῦμε στὴ δημοτικὴ. Τώρα ποῦ ἔμαθες νὰ συλλαβίζης, κυρά μου, πάρε ἕνα βλιβλίον καὶ μελέτησε παρὰ κάτω, καὶ ὕστερα γράψε κύρια ἄρθρα γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα.

Ο ΑΝΗΣΥΧΟΣ

ΤΟ ΣΤΕΦΑΝΙ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

Καθένας ἀνθὸς του κι' ἕνα κόσμον σκεπάζει.
Ἄπ' τοῦ Παράδεισου βγαλμένο τὴν ἀγκάλην.
Ποῦ μέσα στὰ ἀσύγκριτά του κάλλη.
Νοῦς καὶ ψυχὴ μαζί ἀναγαλλιάζει.

Ὅμως μαραινεται καὶ πέφτουν γάμον.
Λίγο ἀργότερα—τί κρίμα!—οἱ ἀνθοὶ του
Καὶ συτρώνουσαν πάνω γύρω στὸ κλαρί του
Ἀγκάθια ἀόρατα—τὸ σύμβολο τοῦ γάμου.

ΙΙΑΝΝΗΣ ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

— Εἶδες τί ἔγραψε ὁ «Νουμάς» εἶναι τώρα δὺς² τρεῖς μῆνες;
— Τί ἔγραψε;
— Ἐγραφε, οἱ γιατροὶ τώρα λὲν πῶς τὸ φιλι εἶναι ἐπικίντυνο.
— Ἀργὰ τὸ κατάλαβαν. Πάντα τὸ φιλι εἶταν ἐπικίντυνο, γιατί συχνὰ καταντῶσε σὲ γάμον.

Δελῆς. Κοίταξέ ἡ Κα Ἑλένη Φάρσα περπατεῖ ἐκεῖ μὲ τὸ Ζὼρξ' εἶναι φίλος τῆς ὑποθέτω.
Μπεμπῆς. Ἐτσι κι' ἔτσι... Ἄλλοτε εἶταν φίλοι.
Δελῆς. Γιατί; τώρα ἀλάωσαν;
Μπεμπῆς. Ὅχι, παντρεύτηκαν.

Ἐκεῖνη. Ὁὰ μετανοιώσεις μιὰ μέρα ποῦ δὲν παντρέφτηκες.

συνειδήση κάθε λέξης, ἡ γνώση γιὰ τὸ διάλεγμα τοῦτου ἢ ἐκεῖνου τοῦ ἐπιθέτου, ἡ καλλιτεχνικὴ ἀντίληψη τοῦ τρόπου τῆς ὀμιλίας, ποῦ θᾶχε κάθε πρῶσωπο τῆς τραγωδίας.

Κράτησα λίγες πεταχτιές σημειώσεις στὴν ὄρα τῆς παράστασης γιὰ μερικὸς στίχους καὶ γιὰ πῶς πολλές λέξεις. Καὶ τώρα βάνοντας αὐτὲς δίπλα μὲ τίς ἀρχαίες θὰ μωρέσει νὰ δει καθέναν ξάστερα τί ἀδικία ἔκαμεν ὁ κ. Χρηστομάνος στὸ Σοφοκλῆ καὶ στὴ γλῶσσά μας. Ὁὰ νοιώσουμε πῶς ὁ μεταφραστὴς δούλεψεν ἔχοντας μπροστά του τὸ ἀρχαῖο κείμενο καὶ τὸ λεξικὸ καὶ ἀραδιάζοντας λέξεις σὲ λέξεις, χωρὶς νὰν τὶς ψυχολογεῖ, χωρὶς νὰ προσέχει ἢ καλύτερα χωρὶς νὰ νοιώθῃ, ὅτι ἄλλα θέλει νὰ πεῖ ὁ Σοφοκλῆς καὶ ἄλλα λέει αὐτός, ὅτι ἡ ἀλληγορικὴ καὶ ποιητικὴ φράση τοῦ γίγαντα τῆς τραγωδίας, ἅμα χάσει τὴν ἐσώτερη ψυχὴ τῆς καταντᾶει... ὅπως τὴν κατάντησεν ὁ κ. Χρηστομάνος.

Κι' ἀρχίζω. Ὁ Σοφοκλῆς λέει:
Τὰ τῶν θεῶν ἐντιμ' ἀτιμάσασ' ἔξε (στιχ. 77).
Κι' ὁ κ. Χρηστομάνος μεταφράζει:
Τῶν θεῶν τὰ τίμια πράγματα ἔχε τα κατα-

Ἐκεῖνος. Καλύτερα νὰ μὴν παντρευτῶ καὶ νὰ μετανοιώσω, παρὰ νὰ παντρευτῶ καὶ νὰ μετανοιώσω.

Μικρὸ κορίτσι. Πόσες ἀδερφάδες ἔχεις;
Μεγάλο κορίτσι. Μιά.

Μικρὸ κορίτσι. Περτέρω! Ὁ ἀδερφός σου ὅμως μού εἶπε πῶς ἔχει δὺς ἀδερφάδες.

Χατζιδάκης (κοιτάζοντας μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα ἕνα κανόνι). Δὲ μού λές, Μιστριώτη, πῶς γίνονται τὰ κανόνια... ἐσὺ ποῦ ξέρεις τόσα πράγματα...

Μιστριώτης. Νὰ στὸ ξηγήσω ἔφκολα. Παίρνεις μιὰ τρύπα καὶ βάζεις χαλκὸ ἢ ἀτσάλι δλόγυρα.

Χατζιδάκης. Κοίταξέ, νὰ μὴν τὸ συλλογιστῶ κα' ἐγὼ.

Γέρος. Ἐδῶ ἐξήσας ὅλη σου τὴ ζωὴ, παιδί μου;
Παιδάκι. Ὁ, ὅχι, ἀκόμα.

Ὁ μικρός. Πατέρα, τί θὰ πῇ αἰσιόδοξος;

Ὁ πατέρας. Νά! ἕνας ποῦ παντρεύεται, καὶ τὸ χάρεται, εἶναι αἰσιόδοξος.

Ταξιδιώτης. Πόσα γιὰ τὸ γεῦμα;
Ξενοδόχος. Μά... συνηθίζω νὰ παίρνω δὺς δραχμῆς.

Ταξιδιώτης. Κακὴ συνήθεια. Ὁρίστε μιὰ δραχμὴ. Χαίρετε.

— «Θαρρῶ πῶς μωρῆχεται πάλι βαρὺ συνάχι». Λέει ὁ κ. Τσιγγενίδης ἐνὸς γιατροῦ στὴν ὀμίλια ἀπάνω, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ μάθῃ κανένα γιὰτρικὸ χάρισμα. «Κάθε λίγο μὲ γαργαλίζει ἡ μύτη μου, καὶ φτερνίζουμαι. Ἐσεῖς τί θὰ ἐκάνετε γιατρός;»
— Μὰ θὰ φτερνίζουμον κα' ἐγὼ, ἀπαντᾶει ὁ γιατρός.

Ὁ κ. Πετροῦς (τῆς γ.ναίικας του). Ἀγάπη μου, σὺν ψυχρίτσα. Fermez la fenetre.

Ὁ φίλος του (κρυφομιλώντας). Μὰ γιατί τῆς τὸ λές γαλλικά, νὰ κλείσῃ τὸ παράθυρο;

Ὁ κ. Πετροῦς. Ἐπειδὴ εἶσαι ἐδῶ. Ἄν τῆς εἴλεγα στὴ γλῶσσα τῆς δὲν θὰ τὸ κλείνεις, γιὰ νὰ μὴ φανῇ πῶς μ' ὑπακούει μπροστὰ σὲ ξένο. Γαλλικά ὅμως, ἀλλάζει. Σηκῶνεται καὶ τὸ κλεῖ ἀμέσως, γιὰ νὰ σοῦ δείξῃ πῶς νοιώθῃ: ἀπὸ Γαλλικά.

— Μὰ μὲ πνίγετε μ' αὐτὸν τὸν καπνὸ σας!
— Κυρία, ἂν δὲν σᾶς ἀρέσῃ, κατεβήτε μέσα στὸ καρρὸ' ἐδῶ καπνίζου.
— Ἄν εἴσουν ἄντρας μου θὰ σοῦδινα φαρμάκι να πιῆς.
— Κ' ἐσεῖς, ἂν εἴσατε γυναίκα μου, θὰ τῶπινα.

Ἐκεῖνη. Δὲ μωρέεις νὰ πεις πῶς σὲ κυνηγοῦσα πρὶν παντρευτοῦμες.

Ἐκεῖνος. Μὰ καὶ τὸ δόκανο δὲν κυνηγᾷ, καὶ ὡς τόσο τσακάνει τὸν ποντικὸ μιὰ γαρά.

Ἡ γυναίκα. Πρέπει νὰν τὸ δῶ ἀφτὸ τὸ γράμμα, ἀφτὸ

φρονεμένα, ἀδιάφορο, ἂν τὰ ἔντιμα ἐδῶ θὰ πεῖ ὃ ἡ θεῖα δικαιοσύνη.

ὁξεία κλάζων (Σοφ)
φωναζοντας στριγγά (Χρηστ.)

Ἐνῶ ὁξεία ἐδῶ θὰ πεῖ δυνατά.
ἔξν ἢ ἰπποκόμοις κορυθεσσι (Σοφ. στ. 116)
μὲ περικεφαλαίαις ἀλογομαλούσαις (Χρηστ.).

Καταλαβαίνει κανέναν τί θὰ πεῖ αὐτὸ τὸ ἀλογομαλλούσαις; Κι' ὅμως ὁ Σοφοκλῆς λέει πολὺ καθαρὰ γιὰ τίς περικεφαλαίαις ποῦ ἦταν στολισμένες μὲ τρίχες ἀλόγου.

πρῖν... καὶ στεφάνωμα πύργων
πευκαένθ' Ἡφαιστον ἐλεῖν. (Σοφ. στ. 120-1)
Καὶ προτοῦ ἀπ' τίς ρετσίνας νὰ πιάσουνε
φωτιὰ οἱ στεφανωσῖαις τῶν πύργων (Χρηστ.).

Ὁ κ. Χρηστομάνος τὸ πευκαένθ' Ἡφαιστον— καὶ δὲ λέω τίποτα γιὰ τὴ σύνταξη, ποῦ καὶ αὐτὴ τὴν παρανόησε—τὸ μεταφράζει ρετσίνας, ἐνῶ ὁ Σοφοκλῆς μ' αὐτὸ ἀλληγορικὰ λέει τὴν πυρκαγιὰ ποῦ γίνεται ἀπὸ δαυλιὰ πύκου.

παλτῶ ριπτεῖ πυρὶ (Σοφ. στ. 131).
ρίχτει κτυπητῇ φωτιᾷ (Χρηστ.).

Τὴ πρῆμμα νᾶνε αὐτὴ ἡ χτυπητῇ φωτιᾷ τοῦ

ΤΟ ΧΑΙΡΕ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

ΟΛΟΥΣΕΑΤΕ ΝΥΝ ΕΠΙ ΜΟΔΠΑΙΣ Αιδούλος (Ευμεινίδες)

Μ'έκραξες; Έρχομαι από πέρα, Χαίρε! Σ'έδε το χαιρε, ο πλάστη και ο πατέρα... Είμαι η βασίλισσα τής Τέχνης, είμαι η Τραγωδία, Στις παναρμονωκότατες Αθήνας τον άερα... Θεοί με υπέθετους θνητούς... Με το δικό μου το καμμό, με το δικό μου γάλα...

νοιξες. Είναι γυναικός γράψιμο, το βλέπω και πρασίνισες... Ο άντρας Νά, ήρίστε το λοιπόν, καμάρωσέ το. Είναι ο λογαριασμός τής ερίφρας σου... Γιάνκος, Ξέρεις, μητέρα, η καινούργια μας η δουλίτσα η Μαρία συγγενέθει με την Άλλη μας τη δουλίτσα την Ελένη... Μπτέρα, Και πώς το ξέρεις;... Γιάνκος, Γιατί ο προσβέστης που περνά μπροστά από το σπίτι μας ήταν ξιδερός τής Μαρίας κ' είναι κατ' τής Ελένης.

ΤΟ ΙΔΑΝΙΚΟ ΤΟΥ ΝΙΤΣΕ

Με τη δημοσίευση τής μεταφράσεως του πολυχρότου κεφαλαίου του Ζαρωτούστρα «Οι έξοχοι άνδρες» θεωρώ καθήκον μου να γράψω λίγες γραμμές, πώς αντιλαμβάνομαι εγώ έδω το πνεύμα του Νίτσε. Γιατί και ξένοι και δικοί μας από το κεφάλαιο αυτό έχουν βγάλει το συμπέρασμα, ότι ο Νίτσε είναι η φιλοσοφική έκφραση των ιδαικιδών που έδημιούργησεν η πολιτική μεγαλοφυΐα του Μπίσμαρκ... Μοϋ φαίνεται πως κατεβάζει κανείς το γενικό πνεύμα του Νίτσε να θέλη να το συναδελφώσει στα ιδανικά με το πνεύμα του πολιτικού εκείνου ανθρώπου... Αν μελετήσει κανείς κατά τα σχετικά αυτά κεφάλαια και καθίσει και σκεφτε κομμάτι πιο βαθιά, θα δη πως ο σκοπός τής φιλοσοφίας του Νίτσε δεν είναι η Δύναμη, αλλά η Καλωσύνη.

* Το κεφάλαιο αυτό δημοσιεύθηκε, κατά λάθος, δυο φορές στο «Νουμά». (φύλλ. 53 και 64). ** Καμπύση: Διονύσου διθύραμβοι του Νίτσε. πρόλογος.

λέει, από σένα, δυνατέ, θέλω καλωσύνη». Η δύναμη είναι το μέσον. Σε θέλει τόσο δυνατός, μα όχι για να σπάξης με τής δυνατές γροθιές τα μούτρα του πλησίον σου... Έάν σήμερα δεν κάνεις το κακό, δεν το κάνεις, όχι διότι είσαι καλός, αλλά διότι δεν έχεις τη δύναμη να το κάμης.

Μια φορά μονάχα αξιώθηκε ο κόσμος να δη τον υπέροχον αυτόν άνθρωπον. Όταν, τόσο νέος, και τόσο δυνατός, μ' οση δύναμη μπορεί νάχη ένας άνθρωπος, πούχει στην εξουσία του όλη την οικουμένη, ήσαν και του είπαν, πως η γυναίκα η όμορφότερη τής Ηεροίας, η σύζυγος του έχθρου του, με τής παύρης κόρες της είναι πλησίον του και είναι στη διάθεσή του. Αυτός πούχε όλη τη δύναμη να κάμη το κακό και να κουργιάση την τιμή του έχθρου του, δεν ήθέλησε καν να τής ιδη γιατι η ψυχή του ήταν γεμάτη καλωσύνη, ήθικη... Δυστυχώς τον υπεράνθρωπον αυτόν μόνο για μια στιγμή τον ειδεν η ανθρωπότης, γιατι κ' αυτός κατόπι άλλαξε. Του Νίτσε το πνεύμα δεν το βλέπω εγώ όπως οι άλλοι να πλαναται μέσα στα σκοτεινά της παιγίδας του ρουμάνου... Τόση δύναμη, Όμορφιά και Καλωσύνη είναι το ιδανικό τής φιλοσοφίας του Νίτσε.

ΠΑΥΛΟΣ ΓΝΕΥΤΟΣ

κ. Χρηστομάνου; Μή ζαλιζέστε είναι ο κερωνός, τ' άστροπελέκι δηλ. πούριζεν ο Δίας άπάνω στον Καπανέα που ανέβαινε στα τείχη... δικρατείς λόγχας στήσαντ'... έστήσανε τις διπλοδύναμες λόγχες κατ' έπάνω τους... Το «δικρατείς» το μεταφρασε «διπλοδύναμες». Φαίνεται ότι ο κ. Χρηστομάνος μεταφράζοντας είχε μπροστά του μονάχα το λεξικό του κ. Ζαλούχου... Τώρα κ' οι δυο χαθήκαν με τής αυτοχειρίας την άμαρτία.

Τί πιστή και χαριτωμένη αλήθεια μετάφραση! Πόσο τον κατάλαβε τον Σοφοκλή ο κ. Θεατρώνης!... Τούτον ούδαμου λέγω... Ούτε να τον λέω δεν θέλω... Μ' όλα αυτά τ' λέει ο Σοφοκλής δε θέλει να πει πως δε θέλει να τον λέει παρ' πως «δεν τον λογαριάζω καθόλου»... «Όταν η πολιτεία είναι όρθη... Έμεεις κολυμπάμε στα νερά... Βγάνετε κίνα νόημα απ' τη μετάφραση; Κι όμως ο Χρηστομάνος για να τον γράψει αυτά θα πει πως βγάνει. Αυτός βέβαια μπορεί να βγάλει και ψάρια άφου κολυμπάει, έστωντας και να μην είναι πε-

σμένη η πολιτεία του. Κολύμπι δεν ξέρω με όσο για να βγάλω τέτοια μαργαριτάρια μπορώ και παραμπορώ να κάμω βουτιές χωρίς το φόβο να πιγώ... Έκραξα σ' όλη την πόλη... Αυτό θα πει μετάφραση κατά λέξη: Να κράζει ο Κρέοντας σ' όλη την πόλη... Να φυλάζτε σκοπό για όσα σας είπα... Τί θα πει να φυλάζτε σκοπό; Θα πει ότι αυτά δεν είναι έλληνικά, όταν δε νοιώθει κανένας τί γράφει... ούτε του γενηδός ήν

Σε κάθε ανθρώπου την καρδιά ή θεία σφραγίδα
 [πιάνει]
 ... Μά νε κανένα χάρισμα, και ξένη καμιά τύχη
 Κι' άλλος κανείς τραγουδιστής δεν έψωδεν έμένα
 Στο κορφοβούνη τάφταστο που με τα όλανιγμένα
 Φτερά τους μ' αεροσήκωναν οι ασύγκριτοί σου οι
 [στίχοι].
 Πατέρα, φέρε με ξανά στα έφη σου, και δός μου
 Μεσ' στάφαχτα τα βάρη μου κι' άλλη φορά να κλείσω
 Το μέγα τάμα τούρανου, τάνθρωπου και του κόσμου,
 Και να το παραστήσω,
 Σαν όταν το λειτούργικο φορούσες μ' υ κιτώνα
 Και στα μαλλιά μου κάρφωνες τήν όφθηκη κορωνα,
 Κι' απ' όσα τρέφει τέρατα γη, θαλασσα και άερας
 Ζωγράφιζες αγάνθια μου, σαν πιο τεράστιο τέρας,
 Το υπέρτολμο το φρόνημα στον άντρα,
 Και στις γυναίκας τήν ψυχή
 Τή λαύρα τήν έρωτική,
 Τών πάντολμων υγάντρα;
 Κι' απ' όλα άπάνω μου έδωχνες τή Μοίρα, απ' όλα
 [άπάνω],
 Κι' από τις θρόνους των Θεών, γεννίτρα, καταλύτρα,
 Πόχει προφήτη τ' Όνειρο το νυχτοπλάνο
 Και τήν όρθότροχη Τρομάρα έχει μινύτρα.
 Δός μου, Για να τα ξαναεπιπώ, ξανά διαλάλησέ μου
 Με τή βροντή του κεραυνού, με τή βοή του άνέμου,
 Με τή θρησκοεστική κλαγγή των βακχικών όργων
 Τών Άτρείδων τάνάθεμα, τή δόξα των Άσργίων,
 και το Θεοκυβέρνητο πρώτα κι' απ' όλα κάστρο.
 Τήν αιώνιαν Άθήνα σου που είνε του λόγου το άστρο
 Χυθείτε, βόγγοι των Περσών, και των Έλλήνων
 [παιδνες],
 Παρηγορήστε, Όκεανίδες, τους Τίτάνες,
 Μαρτυρική προφήτισσα βαυβάλαη, ό Κασσάντρα!
 Πελέκα, Κλυταιμνήστρα έδύ, τόν ήρωα και τόν άντρα,
 Μουγκρίστε, φειδοπαδάκαμες φουρτοίνες τής νυχτιάς.
 Το φώς του ήλιου του άπτικού γαλλήνεζε κ' έσας!
 Και πουθενά και τίποτε να μίν το σταματησέ,
 Μινδέ τής Τέχνης ή βουλή, το άκράταγο μεθύσι,
 Κι' ό Πήγασος που σ' άδραξεν, ήμίθεε καθαλλάρη,
 Ίδια ως τόν έμπυρο ούρανό το φύσημά του ως πάρη!
 Κι' από τήν πάλη που άγρια παλεύουν τα στοιχειά,
 Το φώς και ή νύχτα, ό δελφικός Θεός και ή Έρινύα,
 Κι' ό εκδικητής με' τόν κριτή, και ή Δίκη με' τή φρόκη,
 Σύμπλεξε γάμους ταριαστούς και κήρυξε τή νίκη,
 Κι' έδγα ξανά, ξανδή καρπέ του σπλάχνου μου
 [Αρμονία!
 (Για ιδές ή Ελλάδα σου, ναός ναός, και είν' όλα
 [του άδεια],
 Βουδά, σδυσμένα, θισαυροί, βωμοί, Πυθίες, λατρείες,
 Και σκυλές του ήδη μέσα του, και του χαμού κοπάδια,
 Στα μάρμαρά του θρονιστές ούρλιάζουν οι Έρινύες)
 Ένα όραμα, ένα όραμα, φώς και φτερά του νου!
 Πάλε σαν πρώτα απ' τα βαθεία του άμέτρητου σου
 [τραγουδιού
 Κάμε ή Ελλάδα να υψωθή
 Σε Άνατολή και Δύση,
 Που είναι του μέτρου ή μουσική και τής υγείας ή
 [βροχή].
 'Η Ελλάδα χαμογέλα της, αγέλαστε κ' Έσύ!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΛΑΜΑΣ

**Ο ΝΟΥΜΑΣ,
ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ
Μ' ΟΚΤΩ ΣΕΛΙΔΕΣ**

ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ: Στα κίόσκια των πλατειών Συντάγματος, Όμοιοίας, Υπουργείου Οικονομικών, Σταθμού Τροχιοδρόμου (Όφθαλματρείον), Σταθμού Υπογείου σιδηροδρόμου (Όμόνοια).

Ο ΝΟΥΜΑΣ δέχεται από τις έπαρχίες και τριμήνους συνδρομητές, με δύο δραχμές προπληρωτές τήν τριμηνία.

ρικούς και δεκάρικούς έμπορευτάδες της Ίδεας, κ' έδειξατε προς τους κατήλους κάθε Ιεροού και κάθε δτιου, πως ή νεολαία του Πανεπιστημίου δέ θα ριχτή και σε δεύτερο Ταρταρινικό άγώνα δέν θα ντροπιάση και δεύτερη φορά το Πανεπιστήμιο, για να δώση άφορμή στους κυρίους αυτούς να γράφουν άνοησίες στα σεπτόνια τους και ναρμέγουν τις πεντάρες από τις τσέπες του λαού.

Τό φυσούν και δέν κρυώνει! Να γράψη τόσα μελοδραματικά άρθρα ό Καλαποθάκης και να έξακοντίση τόσους μύδρους φαειρογλωσσικούς ό Κανελλίδης, και να μη συγκινηθούν καθόλου οι φοιτητάι τής Φιλοσοφικής Σχολής! Μά έπαυσε πιά ό τύπος να διευθύνη σαν μαργιονέττες τους φοιτητές και να τους τραβάη όπου του ύπαγορεύει ή αύξησι τής κυκλοφορίας του;

Εύτυχώς αυτό αποδείχτηκε κ' είναι αρκετά παρήγορο αυτό, αφού το έγερτήριο σάλπισμα του τύπου το ύποδέχτηκε αυτή τή φορά ή φοιτητική νεολαία με μιά περιφρονητική άδιαφορία, που θα του χρησιμεύση ως σπητήριο και για το μέλλον μάθημα.

ΝΑ ΤΟ ΚΑΨΟΥΝ

το ξύλινο περίτεχισμα του άνδριάντος του Κολοκοτρώνη οι φοιτητάι, για να γίνη το κέφι μιας άπογευματινής έφημερίδας που τους δίνει τήν πατριωτικωτάτη αυτή συμβουλή.

Δέν τή ξέρουμε αν οι φοιτητάι θάκούσουν τήν συμβουλή της, φοβούμεθα όμως πως αν αποφασίσουν καμμιά φορά να γίνουν και μπουρλοτιέρηδες, θάρχίσουν πρώτα πρώτα να κείνε τις περιφημες αυτές έφημερίδες που άγωνίζονται να τους παρουσιάζουν κάθε τόσο στον κόσμο ως γνησίους άπογόνους των Δόν Κιχώτων και των Άβδηρετών.

ΤΗΝ ΕΡΟΧΗ

του Αίσώπου, ότε φ·νένετα ήν και τα ζωα, δέν θάλεγαν καθηγητάι του Πανεπιστημίου τέτοιες και τότες άνοησίες για τήν γλώσσα, όσες είπαν οι διάφοροι Χατζιδάκιδες κ' οι Μιστριώτιδες (για τόν πρώτο βλέπε: «Ανδρεάδη, το γνωστικόν ζήτημα») και για τόν δεύτερο: «Νουμά» φύλλα 34, 35 και 36 στην έπιφυλλίδα) ούτε έξοφλημένοι λόγιοι σαν τόν Βλάχο θά μιλούσαν με τόσων αυθάδεια

**ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ
Κ' ΑΙ
ΠΡΑΓΜΑΤΑ
ΓΕΙΑ ΣΑΣ**

παιδιά—της παλιάς κι' άμαρτωλής γεννιάς καινούργια κ' ευέλπιδα βλαστάρια.—γειά σας! Τώρα δείξατε πως είταστε πραγματικοί ακαδημαϊκοί πολίτες και τώρα μπορείτε να φέρνετε με περηφάνεια τόν τίτλο του φοιτητή, που τόσες έλπίδες άπάνω του ή πατρίδα στηρίζει.

Γειά σας και πάλι γειά σας! Έζητησαν οι άλιτήριοι να σάς σηκώσουν τα μυαλά, να μεταβάλουν κι' άλλη μιά φορά το τιμημένο Πανεπιστήμιο σε φρενοκομείο—κ' έγραψαν άρθρα επί άρθρων, κ' έβρισαν κ' έσαλιάρισαν και προσπάθησαν να σας πείσουν πως πρέπει σώνει και καλά ναποδοκιμάσετε με φωνές και με πιστόλια ίσως, εκείνους που πατίζουν ναοίξουν τα μάτια του λαού προς τήν Άλήθεια, εκείνους που θέλουν να δείξουν στον λαόν πως ή γλώσσα που μιλάει, είναι ή ζωντανή, ή Έθνική του γλώσσα—ό δόηγδς που θά τόν φέρη μιά μέρα προς τήν αναγέννησι και τήν απολύτρωσι.

Και σείς τους έλούσατε με τήν περιφρονησί σας, έγυρίσατε τήν πλάτη προς τους πεντά-

πλήγμ' ου δικέλλη έκβολή . . .
 (Σοφ. στ. 249-250).
 ούτε άχνάρι απ' άξίνα
 ούτε ξεπέταμα από τσάπα. (Χρηστ.)
 Το «πλήγμα» μεταφράζει άχνάρι, ενφ θά πει χτύπημα, κ' ενφ ό λαός το άχνάρι το λέει μόνο για το πάτημα των ποδιών. Άχνάρια έχουν ακόμα οι ραφτάδες κ' οι μοδίστρες. Μεταφράζει το «δικέλλα» τσάπα ενφ είναι το «δικέλι». άφίνω κατά μέρος έκείνο το χαριτωμένο «ξεπέταμα».
 Και ταυτ' ένίκα. . . (Σοφ. στ. 174).
 Αυτή ή γνώμη βαστήξε. (Χρηστ.)
 Κανένας ποτίς δέν είπε «βάστηξε ή γνώμη μου» όταν θέλει να πει «νίκησε ή γνώμη μου» ή όπως έδω αυτό ήύραμε πιο καλά).
 Κρυφονών τε φύλον όρνίθων. (Σοφ. στ. 343)
 Και το συνάφι των έλαφρόμυλων πουλιών. (Χρηστ.)
 Μοναδικό αυτό το «συνάφι των πουλιών» Όλοι μας σήμερα λέμε «το συνάφι των τυπογράφων, το συνάφι των μακαγκών, των άμαξάδων» μιά «το συνά-

φι των πουλιών» δέν πιστεύω ναν το πει κι' ό πιο άλαφρόμυλος.
 πόντου τ' είναλιαν φύσιν
 σπείρασι δικτυοκλώστοις
 περιφραδής άνήρ. (Σοφ. στ. 335—7)
 και τήν πλάση όλη απ' τής θάλασσας τα βάθη
 με τα κλωστένια δίχτυα
 ό τετραπέρατος! (Χρηστ.)
 Είναι άνάγκη να δείξω πως έδω ούτε τή σύνταξη ούτε τις λέξεις ένιωσεν ό τετραπέρατος μεταφραστής; Αυτό το «τετραπέρατος» και τί δέν άξίζει στο στόμα του Σοφοκλή!
 Λασιούχενα θ' έππον (Σοφ. στ. 350)
 μαλλιαροχαίτη έππο (Χρηστ.)
 Τι τρομερή λέξη! Του κ. Χρηστομάνου τ' άφρέσει φαίνεται να τότε λένε μαλλιαρό γι' αυτό έφτιασεν αυτή τή λέξη. Μά αν μπορείσει να μας τήν ξεηγήσει θάν του κίνουμε σπανό έκείνον που πρωτόφτιαξε τή λέξη μαλλιαρός. Ό ποιητικώτατος Σοφοκλής θέλει να πει «τόν έππο που έχει βαθεία ή μακροά χήτη» όπως λέει σήμερα κι' όλος ό λαός.

Ό κ. Χρηστομάνος όμως θέλησε να μας δείξει πώς μπορεί να φτιάξει και λέξεις κ' έτσι μας λέει αυτά τα κίνητα.
 Θεών τ' ένορκον δίκαν (Σοφ. στ. 369)
 και των θεών το όρκισμένο δικίο (Χρηστ)
 μήτ' έσον φρονών (Σοφ. στ. 375)
 ούτε και με τή δική μου
 έχει έδια γνώμη (Χρηστ.)
 Είναι σύνταξη όχι Έλληνική, παρά άνθρώπινη αυτή;
 γυμνώσαντες ευ (Σοφ. 410)
 Τσίτσιδο (Χρηστ.)
 Με τή λέξη αυτή όχι να γελάσει έπρεπε κανένας, παρά δέν ξέρω κ' έγώ τί να κάνει. Καθήκε βλέπετε το «όλόγυμνος» αν και έδω πρέπει να ξεηγηθεί με το «άφου ξεγυμνώσαμε».
 Ουδ' ή ξύνοικος των κάτω θεών δικη (Σοφ. στ. 440)
 Ούτε ή δικη που κατοικεί με τους κάτω θεούς.
 Μετάφραση σωστή κατά λέξη, μά είναι σε δημοτική γλώσσα; ταιριάζει να στέκει δίπλα στο

για πράγματα που δεν τάνοιωσαν ούτε θα τὰ νοιώσουν ποτέ.

Στο φύλλο της Πέμπτης πιθανόν ν' ασχοληθούμε περισσότερο με τους δικολάβους αυτούς της σοφιστείας, αν μας περισσεύση καιρός κι' αν κατορθώσουμε ως την ημέρα εκείνη να κατανικήσουμε την ανδρία που μας έγέννησε ή παλαιάσικη έκμετάλλευσι του εθνικωτάτου ζητήματος.

Επί του παρόντος περιοριζόμεθα να γελοούμε μόνο με τὰ ήλιθια λόγια που έδωσε άσεβέστατα ο κρονόληρος των «Καιρών» στο στόμα του κ. Ύπουργού των Έσωτερικών, που τάποφάσισε δηλαδή να συστήση ανακριτική επιτροπή για τις μεταφράσεις των αρχαίων δραμάτων, και με τή διάλεξι τή λίγο Δελφιανική που έτοιμάζει για σήμερα τάσόμενα ο κ. Μιστριώτης. Κορδόναρος!

Από όλων αυτών την σαχλοφασαρία που άνοιξε, άθánατο θα μείνη τó γράμμα του Παλαμά «Πνοή Ζωής» που δημοσιεύθηκε στην «Ακρόπολι» της Πέμπτης και τó έξοχο νομοσχέδιο για τις μεταφράσεις των αρχαίων δραμάτων που δημοσιεύθηκε στην «Εστία» της ίδιας ημέρας.

Οί μπουρμπουλίθρες του Χατζιδάκι και της παρέας του πάνε, έσθυσαν.

ΚΑΙ ΤΟ ΑΡΘΡΟ

του κ. Κονεμένου και ή έπιφυλλίδα του κ. Βουτιερίδη «Τά περιοδικά μας», που είχαμε αναγγείλει για αυτό τó φύλλο, έμειναν άξω, γιατί όλον σχεδόν τόν «Νουμά» τόν έπιασαν τά μεταφραστικά και γλωσσολογικά μας κραλίκια.

Όξω έμειναν κι' ή έπιφυλλίδα μας «Ό περιαλλαγής Κλέων»

Θά δημοσιευθούν λοιπόν στο φύλλο της Άλλης Κυριακής, όπου θα δημοσιευθή και τó Β'. Άρθρο του κ. Παλαμά «Μεταφράζετε τους αρχαίους» καθώς, κι' ένα Άρθρο ιστορικό του Άργύρη Έφταλιώτη: «Φαναριώτες κι' Άρβανίτες».

ΝΕΑΝΙΣΚΟΙ

τινές—άκούτέ τα κκ. Κονεμένη και Παλλη—έπί του άκμονος της άμαθείας—αυτό για σας κ. Κρουμπάχερ—είς μιξονετικην και μιξοτουρκικήν....

Κ' έξακολουθεί με την Μυξομιστριωτικήν λογι-

«μαλλιαιορχαίτης» και στο «ώμορφοχτυπημένη στάμνα» και στα Άλλα ή φράση αυτή καθώς κι' οί λέξεις «όμολογείς, σάλος, άπεσταλμένοι, καταφρονού» και Άλλες πολλές, που έχει σε διάφορες μεριές;

Τά σκληρά Άγαν φρονήματα (Σοφ. στ. 473)

Ξεροκεφαλιά (Χρηστ.)

... και τόν έγκρατέστατον

σιδηρον όπόν εκ πυρός (Σοφ. στ. 474—5)

τό πιό δυνατό τó ψημένο

στή φωτιά σίδερο (Χρηστ.)

Άτα κίπαναστάσεις θρόνων (Σοφ. στ. 533)

για δύστυχιά και χαλασμό του θρόνου μου (Χρ.)

'Αλλ' έν κακοίς τοίς σοίσιν ούκ' αίσχύνομαι

ξόμπλουν έμαυτήν του πάθους ποιουμένη

(Σοφ. στ. 540—2)

Μά τώρα δε δισταζω μαζή σου

Ν' άρμενίζω στο πέλαγος (Νρηστ.)

Αν μπορείτε άρμενίστε μέσα σ' αυτές τις ποιητικές φρασσεολογίες, τις άρμονικές και πιτυχημένες στη μετάφραση. Όλη ή θαυμασία αλληγορική φράση του Σοφοκλή πνίγεται στο πέλαγος της άνοησίας και άκατανουησίας του κ. Χρηστομάνου.

κήν του ό σοφός των Έλληνικών γραμμάτων διαπομπευτής να κεραυνοβολή τους νεανίσκους που μεταφράζουν τους αρχαίους ποιητάς στην άνθρωπινή κι' αντιχατζιδάκειο γλώσσα.

Και τί έχομε νακούσουμε ακόμα, άφού οί έφημερίδες τó άποφάσισαν να κάμουν άνάγνωσμα και τó γλωσσικόν ζήτημα, τώρα που τελειώνουν οί έρωτες της Δράγας και τά κατορθώματα του Πρίγκηπος Μουρούζη.

ΠΕΝΤΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ

φύλλα έποήλησε τó πορνογραφικό «Φλέρετ» με τó πρώτο φύλλο του, και θα πουλήση δέκα με τó δεύτερο, αν αρχίση να δημοσιεύη τó «Ροδιό κόσμος» εικονογραφημένο πάντοτε.

Για την πρωτοφανή αυτή έπιτυχία, έσυγκινήθηκαν όλ' οί εκδότες τών Άθηναϊκών έφημερίδων, (να πρώτη κυκλοφορία μιά φορά, ώ σεμνότατον «Έμπερός» και ώ έμβριθέστατοι «Καιροί» III) και μονάχα ό κ. Εισαγγελεύς έμεινε άσυκνητος.

Περιμένει να φτάση ή κυκλοφορία του σ' ένα τó χιλιάδες φύλλα, για να συγκινήθη κι' αυτός;

ΔΥΟ ΡΩΜΙΟΠΟΥΛΕΣ

που τίς είχαν κλείσει οί γονιοί τους, για να τίς άναθρέψουν έλληνοπρεπώς, σ' ένα κολλέγιον κοντά στην Πόλη, άλλαξοπίστησαν και κοιτάζουν τώρα να παρσύρουν κι' Άλλες στο πατριωτικό τους αυτό κίνημα.

Πύσο δίκαια ήτανε όσα έγραφε ό Έφταλιώτης στο άθánατο Άρθρο του για τó «Όμήρειον Παρθεναγωγείον» της Σμύρνης και πόσα μπορεί να πη άπάνου σ' αυτό τó ζήτημα ή δ. Αροδαφνούσα!

Μά τί βγαίνει κι' αν τά κοπανή κανένας κάθε μέρα: 'Ό Φραγκολεβαντινισμός τραβάει τó δρόμο του, κι' ένα Άρθρο όσο λογικό κι' όσο δυνατό κι' αν είναι, δέν έχει την δύναμη να τόν σταματήσει.

ΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΜΑΣ

έξακολουθούν να είναι ακόμα βυθισμένα στην χειμεριαν νάρκη, άφού από την μιά μεριά ό κ. Φαρμακόπουλος έπαψε να φοβερίζει... την Εύρώπη πώς θα παραιτηθή, κι' από την Άλλη ό κ. Θεός του καταδίκασε σε προσωρινή άργία τή φάμπρικά του, από την όποιαν μας ξεφούρνιζε κάθε μέρα κι' από μιά ντουζίνα δηλώσεις, αντιδηλώσεις και από την όποιαν άργά ή γρήγορα θα μας ξεφουρνίσει και καμμιά σανιδοδιαδήλωσι.

Τό Ύπουργείον κουνιέται, μά δέν πέφτει. Θέ-

λουν δε να πούνε μερικοί πώς περιμένει να τούρθουνε από την Εύρώπη τά δοκανίκια που θα τó κάνουν να βασταχτή στα πόδια του, αν δέν τούρθη, από την Εύρώπη πάντοτε, ή Διαλύσι που θα τó γεμίση στα Τάρταρα των έκλογών.

ΖΗΤΟΥΝ

οί καθαρεύοντες πατριώτες την παύσι του Παλαμά, γιατί έγραψε στην έθνική μας γλώσσα την άθánατη, την Πινδακική ώδή του, στον Αίσχύλο, που αν την διάβαζε, κατά τó Μιστριωτικό χαριτολόγημα, ό Αίσχύλος θα ξερνούσε και μέσα στον Άδη.

Δέν σας φαίνονται κομικώτατα αυτά τά καμώματα; Έμεις δέν έζητήσαμε την παύσι του κ. Κλεωνα Ραγκαβή τους, αν κι' άποδεικνύεται γελοίος και άγράμματος στην έπιφυλλίδα του κ. Σπύρου Άναστασιάδη, γιατί φρονούμε πώς μπορεί να γράφη την καθαρεύουσα, και τόσο γελοία μάλιστα, ως ποιητής, μά να είναι καλός ό άνθρωπος ως διπλωμάτης.

Νά ζητήη όμως κανένας από Μιστριωτηδες κι' από Χατζιδάκηδες λογική, είναι να αν να ζητήη από βελανιδιά κορόμηλα.

ΣΑΙΕΠΗΡ

ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΚΑΙ ΑΔΩΝΙΣ

(Συνέχεια)

Ποτέ στον καύσωνα του θερού ταξιδιάρης δέν δίψασε ώσν αυτή! Πάν ό,τι θέλει Τό βλέπει, πλνν δέν είμπορεί να τó συλλάβη! Βυθίζεται μες τó νερό, αλλά ή φλόγα δέν σβύνει. «Ω, τού ανακραζει, Οίκτον! Παιδι σιδερόκαρδο ένα φίλημα σου ζητώ, μόνονα ένα. Άλλά πές μου, γιατί συστελέσσαι: Όπου σε ίκετεύω Έγώ, έδω κι' έμε με έχουν ίκετεύσει Κι' αυτός άκόμη ό άγχιος ό Άρης ό άτρωτος, ίπου ποτέ την κεφαλήν του την υπερέφτανον, δέν κύπτει στους πολέμους και θριαμβεύει όπου κι' αν υπάγη, εις όλας τάς φιλονεικίας, και αυτός άκόμη Έγειν' αίχμαλωτός μου, έδουλώθη, κι' έζήτησε γονυπετής να λάβη ό,τι

Τι ταυτ' άνις μ' ούδέν ώφελουμένη; (Σοφ. στ, 540) Γιατί με πονείς μ' αυτά άνώφελα: (Χρηστ.)

Αυτή την ένεργητική διάθεση του «πονω» στη γλώσσα μας μόνον ό κ. Χρηστομάνος μπόρηγε να τή φτιάσει, άφού δε μπόρεσε να νοιώσει ότι έδω τó «άνις με» ζηγιέται με τó «με λυπέις» ή αμεί κά- νεις να λυπάμαι».

Νυν γάρ έσχάτας ύπερ

ρίζας ό τέτατο φάος έν Οιδίπου δόμοις.

κατ' αυ νιν φοινία θεών των

νερτέρων άμα κοπίς,

λόγου τ' άνοια και φρενών Έρινυς

(Σοφ. στ. 599—603)

Νά τώρα ότι που σηκώθηκε ένα φώς

πάνω από τή τελευταία ρίζα

στο σπίτι του Οιδίπου.

και πάλι τó ματόβαφο κοπίδι των θεών

μαζύ ξεμουαλισιά στα λόγια

και της τρέλλας Έρινυς.

(Χρηστ.)

Ό,τι και να πει κανένας για τίς γραμμές αυτές θάναι πάντα πιό λιγότερο από όσα λένε οί ίδιες.

Έκείνος όμως ό τύπος της γενικής του «Οιδίπου» και πόσα δε μας λείν για τή γλωσσολογική σοφία του κ. Χρηστομάνου. Πώς θάναι ή όνομαστική του «Οιδίπου» άφού είναι στη δημοτική γραμμένη ή μετάφραση: Βέβαια θάναι ό Οιδίπος γενική του Οιδίπου. Αν ένοιωθε τίποτες από γραμματική της δημοτικής ό περιφραδής άνιρ θα Άγραφεν ό Οιδί- ποδας γεν. του Οιδίποδα. Μά μήπως σε όλες τις μεριές δέν έχει των Λαβδακιδων: Η λέξη «ματό- βαφο» δέν είναι δημοτική, ούτε άλαμπουργικη. Ό λαός λεί: «ματόβαμένος» τó «ματόβαφο» ό κ. Χρηστομάνος τόρτιασε από τó «αίματοβαφής». Τό κοπίδι αν και είναι φτιασμένο από τó «κοπίς» ση- μερα τόχουνε μόνονα οί τσαγκαράδες: οί θεοί του κάτου κόσμου στη γλώσσα μας έχουν τó «δρεπάνι». Ό Χάρος δρεπάνι κρατάει στο χέρι του. Μ' όλα αυτά και πιό πολύ με τους δυό τελευταίους στίχους ό κ. Χρηστομάνος μας δείχνει ξάστερα πώς δέν ξέρει γυ από δημοτική γλώσσα, πώς δέν μπόρεσε να μπει στην ψυχή του αρχαίου κείμενου, πώς έκανε μιά μετάφραση άψυχη, αδύνατη, όμοια με μούμια. Κι' όμως έξακολουθω ν' άραδιάζω κι' Άλλους στί-

σὺ θ' ἀποκτήσης χωρὶς νὰ μοῦ τὸ ζητήσης.
Εἰς τοὺς βωμούς μου ἔρριψε τὸν ὑπερόπτην
τὸν λόφον του, τὸ τόξον του καὶ τὴν ἀσπίδα,

(ἀκολουθεῖ) Μ. ΚΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

πτυχιούχος Γαλλικῆς Σχολῆς (Bachelier ès
lettres et es sciences), διακούσας δὲ ἐπὶ ἔτη μα-
θήματα τοῦ Πανεπιστημίου Παρισίων, ἀναλαμβάνει
παράδοσις Γαλλικῆς καὶ ἰδιαιτέρως προγυμνάσεις
μαθητῶν καὶ φοιτητῶν.

Ἀπευθύντουν :

Εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον ἢ «Ἐπτάνησος»

Ὁδὸς Ἐρμού καὶ Φωκίωνος

καθηγητὴν κ. ΤΗΛΕΜΑΧΟΝ ΜΑΛΙΑΔΗΝ

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΗΣ „ΟΡΕΣΤΕΙΑΣ“

Ἐπρεπε νὰ τὸ ἴδουμε κὶ αὐτὸ. Τὸν Αἰσχύλο νὰ τονέ
μεταφράσει ὁ κ. Σωτηριάδης ὁ ἀρχαιολόγος. Καὶ ὅχι μὲ τὸ
σκοπὸ νὰ χρησιμέψῃ ἡ μετάφρασή του γιὰ βοήθημα σ'
ἐκείνους ποὺ θέλουν νὰ μελετήσουν τὸν Αἰσχύλο, ἢ σὲ
καμιὰν ἀρχαιόλογη παράσταση τῆς ἐταιρείας τοῦ κ. Μι-
στριώτη νὰ βοηθοῦνται γιὰ νὰ τὴν καταλαβαίνουν, ὅπως
κάνουν μὲ τίς μεταφράσεις τοῦ κ. Σακελλαρόπουλου, ἀλλὰ
μὲ τὴν ἀξίωση—καὶ τέτοια ἔπρεπε νῆναι—ὅτι ἡ μετάφραση
αὕτη εἶναι μιὰ ἐργασία φιλολογικῆ, μιὰ καλλιτεχνικὴ ἐρ-
γασία. Γιὰ μιὰ τέτοια ὁμως ἐργασία δὲν ἀρκεῖ νὰ ξέρει
κανεὶς τὴν ἀρχαία γλῶσσα ἢ, γιὰ νὰ μιλήσουμε γενικώ-

τερα, τὴ γλῶσσα ὅπου εἶναι γραμμένον τὸ πρωτότυπο,
μὰ χρειάζεται ἀκόμα νὰ ἔχει κανεὶς καὶ λογοτεχνικὰ προ-
τερήματα, καὶ, ὅταν πρόκειται γιὰ μετάφραση ἔργου ποιη-
τικοῦ, πρέπει ὁ μεταφραστὴς νὰ εἶναι καὶ ποιητὴς, νὰ
εἶναι δημιουργός, πλάστης, γιὰ νὰ πλάττει, τὸ σῶμα τοῦ
μέσα του μιὰ ψυχὴ θὰ κλείσει, τοῦ πρωτότυπου ἔργου
τὴν ψυχὴ. Ἀλλῶς καὶ ὁ Βασιλειάδης θὰ εἶχε τὸν τίτλο
τοῦ μεταφραστῆ τῆς «Ἀλμύνης» τοῦ Λαμαρτίνου, καὶ ὁ Α.
Ραγκαβῆς θὰ περνοῦνε γιὰ μεταφραστὴς τῆς «Κόλασης»
τοῦ Ντάντε, κὶ ὁ Α. Βλάχος θὰ μπορούσε νὰ μεταφρά-
σει: τὰ τραγούδια τοῦ Χάϊνε, κὶ ὁ κ. Σωτηριάδης τὴν Ὀρέ-
στεια τοῦ Αἰσχύλου.

Αὐτὰ ὅμως ὅλα τὰ ξέχασε, φαίνεται, ἡ «Διεύθυνσις
τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου» ὅταν ἀνέθεσε στὸν κ. Σωτηριάδη
νὰ μεταφράσῃ τὴν Ὀρέστεια, ἢ θὰ ἐθεώρησε λογοτεχνι-
κὴν ἰκανότητά τοῦ κ. Σωτηριάδη, τὸ ν' ἀνακατόνη, ὅταν
γράφει καὶ ὅταν ὀμιλεῖ, στὴν καθαρεύουσά του γλῶσσα,
κανέναν τύπο ἢ καμιὰ λέξη δημοτική. Τὸν κ. Σωτηριάδη
μπορούσε ἡ «Διεύθυνσις» νὰ τονέ συμβουλευτεῖ γιὰ τίς
πληρογραφεῖς καὶ γιὰ τίς φορασεῖς, σὰν ἀρχαιολόγος ποὺ
εἶναι, δὲν ἔπρεπε ὅμως ποτὲ νὰ τολμήσει νὰ τοῦ ἀναθέσει
τὴ μετάφραση τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ τραγικοῦ διλαδῆ, ποὺ
κὶ ἀπὸ Σοφοκλῆ, κὶ ἀπὸ Εὐριπίδῃ πιὸ ψηλὰ στέκει, ἂν
συγκριθοῦν ἀπὸ τὴν ἐποφῆ τῆς ποιητικῆς γλῶσσας ποὺ
ἀκριβῶς σὲ τούτα ξεχωρίζει ἀπὸ τοὺς δύο ἄλλους τραγικούς,
στοὺς τιτανικούς χαραχτῆρες τῶν προσώπων ποὺ πλέκουν
τίς τραγωδίες του καὶ στὴ γλῶσσα «τὴν θεσπέσιως ποιη-
τικὴν» γιὰ νὰ μεταχειριστῶ τὴ φράση τοῦ Δ.Βερναρδάκη
Καὶ «τὴν θεσπέσιως ποιητικὴν» αὕτη γλῶσσα τοῦ Αἰσχύ-
λου ἀνάλαβε νὰ μεταφράσει ὁ κ. Σωτηριάδης καὶ νὰ
πῆ τὴν «ἄστρων νυχτέρων ὀμήγορον» «συνάθροισιν τῶν
ἄστρων» καὶ νὰ παρουσιάσῃ τὴν Ἀθῆνᾶ, ὅταν μιλάει
ἀπάνω στὸν Ἄρειο Πάγο, ν' ἀγορεύῃ σὰν ἀληθινὸς τοῦ
ἄρειου Πάγου Εἰσαγγελέας, καὶ ν' ἀφίσει ἀμετάφρα-
στες μερικὲς ἀρχαῖες λέξεις, θεοστουγῆ κτλ. σὰ νὰ στέ-
κουν παντοῦ καὶ πάντοτε ἀρχαῖοι. Ἄφίνω πιὰ τὴ δι-
γλωσσία τῆς μετάφρασῆς του, τὸ ἀνακίτωμα δημοτικῆς
καὶ καθαρεύουσας. Ἀπ' αὐτὴν μποροῦν νὰ πάρουν ζων-
τανὸ μάθημα, ὅσοι δὲ θεωροῦν ἀπαραίτητη γιὰ ἕνα λογο-
τέχνημα τὴν ἐνότητα τῆς γλῶσσας, ὅσοι νομίζουν ὅτι ἡ
μίτηρ συβιδάζεται μὲ τὴν καρδιά.

Εἴτανε φυσικὸ ἢ ἀποτυχία τοῦ κ. Σωτηριάδη ν' ἀπο-
δοθεῖ στὴν ἀνικανότητα τῆς δημοτικῆς γλῶσσας, τῆς
«χυδαίας αὐτῆς καὶ βαναύσου γλώσσης» νὰ ἐκφράσει μ'
εὐγένεια καὶ μὲ ὕψος καὶ μὲ ὀμορφιά τῆς τραγωδίας τὰ
νοήματα, καὶ τίς ποιητικὲς εἰκόνας. Γιὰ μόνη ἀπάντησι
σ' αὐτὸν τὸν παραλογισμό—ἂν ταιριάζει ν' ἀπαν-
τᾷ κανεὶς σὲ παραλογισμούς—θὰ φέρω μερικοὺς στίχους
ἀπ' τὴ μετάφραση τοῦ «Συννέφου» τοῦ Σέλλεου, τὴν κα-
μωμένη ἀπὸ τὸν Ἀργύρη Ἐφρασιώτη. Παίρω ἐπιτηδες
στίχους ἀπὸ τὴ μετάφραση τούτη, ἐπειδὴ σ' αὐτοὺς ὁ-
πάρουν ἀρκετῆς λέξεις ποὺ γιὰ ἕναν καθαρολόγο βροῖ-
σκονταὶ στὸ τελευταῖο σκαλοπάτι τῆς «χυδαϊότητος», κ'
ἐπειδὴ στὴν ἐκλογὴν ἴσα ἴσα τῶν λέξεων αὐτῶν ποὺ, κα-
θὼς εἶναι χυδαϊότατες, εἶναι γεμάτες χρῶμα καὶ ζωη-

ρότητα χρωστᾷται παλὺ ἢ ὀμορφιά καὶ ἡ ζωὴ τῆς μετά-
φρασῆς.

Φέρνω τὴν μπόθα καὶ γορταίνω κάθε λουλούδι διψασμένο,
ἀπὸ πελάγη μακρυνά.

Φέρνω τὸν ἡσκιο καὶ τ' ἀγέρι στὰ φύλλα ποὺ τὸ μεσημέρι
ὁ ὕπνος τὰ μισογυρνᾷ

Ἀπ' τίς στερούγες μου σκορποῦνε οἱ στάλες ποὺ γλυκο-
[ξυπνοῦνε

τὰ ρόδα τὰ μισανοιγμένα

ὅταν οἱ μάνες τους γυρεύουν νὰ τὰ κοιμήσουν καὶ σα-
[λεύουν

στὸν ἥλιο τὰ κλωνιὰ γυρμένα.

Ἐγὼ τὸ χιόνι κοσκινίζω, στὰ κορφοβούνια ποὺ ἀγγίζω
οἱ πεῦκοι σὰ βογγοῦν βαρειά.

Ὀλὴ τὴ νύχτα προσκεφάλι τὰ ἔχω, ὅταν στὴν ἀγκάλῃ
γλυκοκοιμοῦμαι τοῦ βοριᾶ.

Ἡ ἀσπρόφωτη ἐκείνη χάση ποὺ κάτω ἐδῶ τὴ λέν φεγ-
[γᾶρι

γλυστοῦρει μὲ βῆμα σιγανὸ

ἀνάμεσα στὰ πούπουλά μου, ποὺ μῆριξε στὴν ἀγκα-
[λιά μου

τὰγέρι τὸ νυχτερινό.

Καὶ σὰν ἀνοίξει καὶ πλατύνει βοριᾶς τὴ χαραμάδα ἐκείνη
καὶ σὰ μελίτσια ἔλα κοπάδι

προβάλλουν τ' ἄστρα κὶ ἀρμενίζονται καὶ τρέχουν καὶ
[στρεφογυρίζουν

τότε κὶ οἱ θάλασσες τὸ βράδυ

κ' οἱ λίμνες ποῦναι σὰν κομμάτια πεσιμέν' ἀπ' οὐρανοῦ
[παλάτια

φεγγοβολοῦνε στὸ σκοτάδι.

ἼΜπορούσε, σὰς παρακαλῶ, ὁ Διογένης νὰ δώσῃ καλύ-
τερη ἀπάντησι στὸ σοφιστὴ ποὺ δὲν παραδεχότανε πῶς
ὕπάρχει κίνησι, παρὰ μὲ τὸ νὰ σηκωθεῖ νὰ περπατήσῃ;

ΕΡΙΝΥΔΗΣ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΤΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗ ΤΟ ΔΙΚΙΟ

Ἀγαπητέ «Νευμά»

Μετὰ τίς ἄρθρονες κριτικὲς—ἀκριβεῖς ποὺ ἀκούομε
καὶ διαβάζομε γιὰ τὴν διδασκαλία τῆς Ὀρέστειας
ἤθελα νὰ πῶ κεγὼ δυὸ λόγια.

Τοῦ συγγραφέως τὴν υπεράσπισιν δὲν θαναλάβω·
αὕτη διεξήχθη ἐπιτυχῶς ἀπὸ ἕνα κύριον ὁ ὅποιος
μετὰ τὸ τέλος τῆς Πρώτης ἠκούσθη λέγων ὅτι «κα-
λούτσικο εἶναι τὸ ἔργον». Ἀλλὰ ὡς ἔλθωμε στὴν

χους, ποὺ τοὺς βρίσκω μέσα στίς σημειώσεές μου ἀπὸ
τὴν πρώτη παράτασι.

τὸ τ' ἔπειτα καὶ τὸ μέλλον
καὶ τὸ πρὶν ἐπαρκέσει

νόμος ὁδ'. (Σοφ. στ. (611—4)

ὁ νόμος μου αὐτὸς

θεὶ νὰ κρατήσῃ

σ' ὅλη τὴν οἰκουμένη !!! (Χρηστ.)

πολύπλαγκτος ἐλπίς (Σοφ. στ. 615)

πολυγυριστρά(!) ἐλπίδα (Χρηστ.)

ὄσες παρὰ ρεῖθρονι χειμῆρονι ὄσα

δένδρων ὑπέικει (Σοφ. στ. 712ο-3)

θλίπει στίς παραποταμιές τὰ δένδρα

ὄσα ἀκολουθοῦν τὸ ρέμα.

Τὶ καλυδουλεμένη μετάφραση, ἔ; ἐκείνο μάλιστα τὸ
παραποταμιές; Καὶ ὅμως καὶ τὰ μακρὰ παιδιὰ ξέρουν
τίς «ἀκροποταμιές».

ὕπ' ἀνδρῆς τηλικούδε τὴν φύσιν (Σοφ. στ. 727)

τὸ παλιόπαιδο! (Χρηστ.)

Δυστιχησίμενε Αἰμονα τί σοῦμελε ν' ἀκούσεις!

ὦ μιαιφόν ἦθος καὶ γυναικὸς ὕστερον (Σοφ. στ. 746

ὦ θρώμικη ψυχῆ,

ποῦσαι κάτω ἀπὸ μιὰ γυναῖκα(Χρηστ.)

γυναικὸς ὦν δούλευμα (Σοφ. στ. 736)

Ἄφου εἶσαι κλωτσασκούφι

μιζε γυναῖκας (Χρηστ.)

Τὸ «δούλευμα» τὸ μετάφρασε «κλωτσασκούφι», ἐνῶ
ὁ Σοφοκλῆς, ὅπως κάνουν συχνὰ κ' ὅλοι οἱ ποιητῆς
μετοχειρίστηκε τὸ οὐσιαστικὸ ἄντις γιὰ τὸ ἐπιθετὸ δούλος.
Κ' ἔτσι μπορούσε κ' ὁ κ. Χρηστομάνος νὰ μεταφράσῃ
«ἄφου εἶσαι δούλος μιζε γυναῖκας» ὅπως δὲ λέμε κ'
ὅλοι σήμερα τὴ φράσι αὕτη, χωρὶς νὰ κάνει τὸν κόσμον
νὰ διαμαρτυρηθεῖ μὲ στόμα, χέρια καὶ πόδια, ἅμα ἀ-
κούσε τὴ πρόστυχη καὶ παραγινωχίζουσα λέξι «κλω-
τσασκούφι».

*Ἐρωα ἀνίκατε μάχαν,

*Ἐρωα, ὅς ἐν κτήμασι πίπτεις

φοιτᾶ; δ' ὑπερόπντιος ἐν τ' ἄγρονόμοις αὐλαῖς.

(Σοφ. στ. 781-6)

*Ἐρωτα ἀνίκατε μὲ μάχητα,

*Ἐρωτα, ποὺ καίς τὰ σωθικά

ποὺ στὸ πελάγος περνᾶς

καὶ μπαίνει στίς στάνες καὶ στίς

μοναχικὲς αὐλές.

(Χρηστ.)

Νὰ ἕνα μέρος ποὺ δεῖχεται ὁ κ. Χρηστομάνος, ὅτι
δὲν ξέρει τὴ δημοτικὴ, οὔτε τὴν ἀρχαία πολυκαταλα-
βαίνει. Καὶ πρῶτα-πρῶτα ὁ λόγος, ὅταν λέει μάχητα θέ-
λει νὰ πεῖ τὴν ἐχτηρτα, ὄχι τὴ μάχη ἢ τὸν πόλεμο.

Στὸ «ἐν κτήμασι πίπτεις» μόνον ὁ Γερμανοδιαβασμέ-
νος μεταφραστὴς ἔδωκε τὴ σημασία τοῦ «καὶς τὰ σω-
θηκά». Τὸ «ἄγρονόμοις» εἶναι ἐπιθετὸ τοῦ «αὐλαῖς»
καὶ σημαίνει «ἐξοχικὲς, ἀγροτικὲς». Μὰ ὁ κ. Χρηστο-
μάνος τὸ ξεχωρίζει, τὸ ξηγάει «στάνες» καὶ τὸ «αὐ-
λαῖς» τὸ ξηγάει μὲ δυὸ λέξεις «μοναχικὲς αὐλές»

εὐλέκτρον νύμφας (Χρηστ.)

καλοκρεβάτης νύφης (Σοφ. στ. 795)

Τὶ σημασία ἔχει στὴ γλῶσσά μας τὸ «καλοκρεβα-
τη» τὸ εἶπαν τὰ σιαστὰ γέλοια, μὰ κ' ὁ θυμὸς ἐκείνων
ποὺ ἦσαν στὸ θέατρο.

Νῦν δ' ἤδη γῶ καὶ τὸς θεσμίω

ἔξω φέρομαι

(Σοφ. στ. 801-2

Τώρα κ' ἐγὼ πέφτω ἔξω.

ἀπὸ τοὺς νόμους.

(Χρηστ.)

μετάφρασιν είναι έξω από κάθε αμφιβολία ότι ένας κύριος παράγων για ν' αναδειχθή ένα έργο αριστοτέλεια είναι ή ενότιος της γλώσσας. Μά τί πρέπει νά κάνει κανείς σήμερα μέ τά γλωσσικά μας χάδια: ούτε λόγος μπορεί νά γίνει για τήν καθαρύουσα όχι μόνο του Χατζιδάκι, αλλά ακόμη και για τήν πιό μετριοπαθή και ολιγωτερον άπτικίζουσαν.

Παρουσιάζεται λοιπόν τό έξής δίλημμα: ή νά γράψης σε μιιά γλώσσα άνακμική, σαν αύτή που σου γράφω τώρα, και που μιλούμε κάθε μέρα, προσπαθών νά σώσης τήν φυσικότητα και νά μή ξαφνίσσης και τόν μάλλον μετριοπαθή άκρατήν, ή νά θυσιάσσης τά πάντα εις τήν άρμονία και τήν ενότητα: αύτό πιθανόν νάρέσθ μετά 50 χρόνια: αλλά σήμερα από τους έννενηντα στους εκατον θά θεωρηθή ένα τέτοιο έργο μαζιλιαρωτόν!

"Επειτα, καθώς έμαθα ούτε προσεκλήθη ή κ. Σωτηριάδης στις δοκιμάς, ούτε το χειρόγραφόν του ξαναείδε άφίτου το έδωσε για πρώτη φορά, και, τό σπουδαιότερο ή μετάφρασις που άκούσαμε δέν ήτον ή δική του, ίδια κι άπαράλλαχτη: έπειδή φαίνεται έκριθη σκόπιμον να διορθωθή εις πολλά μέρη επί τό καθαρουσιαιώτερον!

Δικός σας
E. T.

ΕΘΝΙΚΑ ΠΑΡΑΤΡΑΓΟΥΔΑ

'Αγαπητέ «Νουμά»,

Στήν πρωινή έφημερίδα «'Αθήναι», ή όποία μέσα στό έθνοσωτήριο πρόγραμμα της έχει άναγράψη και τήν άναμόρφωσι τής έθνικης φιλολογίας, είδα αύτές τις ήμέρες να δημοσιεύονται μερικά από τα δημοτικά μας τραγούδια. Και σε βεβαιώνω έριζα. Μου φαίνεται ακόμα, πώς και των παλιών τραγουδιστάδων τά κόκκαλα θα έτριξαν από θυμό μέσα στον ταφο τους. 'Αμαρτίες είχαν: έσως τους βασανίζουν έτσι γιατί δέν έτραγουδισαν στην καθαρύουσα.

Για άκουσε στίχους ενός τραγουδιού

«Μια λίγερή ψυχομαχά και λέγουν πώς πεθαίνει
Κοι μπαινοβγαίνει ή μόνα της ώσαν δαιμονισμένη»
Και παρακατω.

«Στου πεθερού μου τήν αύλήν βλέπω χορόν παπάδες..
Δέν σου φαίνονται και έσένα οι στίχοι αύτοι
σαν να έβγήκαν από τήν έμπνευσμένη μουσα του
έθνικούμας ποιητού κ. Πολέμη, ή τούλαχιστον κανένος από τους μαθητάδες του:

Δικός σου
Γ. Μ.

Όστε φθινάσιν πληγείσθ νόσος (Σοφ. στ. 819)
Χωρίς νά νοιώσεις άπ' άρρώστια (Χρηστ.)
Πρός έρμα τυμβόχωστον έρχομαι τάφου ποταινίου (Σοφ. στ. 848)

πάω στό χωματένιο μνήμα
για νάβρω τάφο μου (Χρηστ.)
Κράτος δ' ότω κράτος μελει
παραβατόν ούδαμου πέλει (Σοφ. στ. 873-4)
'Αλλά τή δύναμη έκεινού, πούναι δική του
νά τήν περιφρονεί (Χρηστ.)
Αυτόγνωτος όργα (Σοφ. στ. 875)
Γινάτι (Χρηστ.)
ούτε. . . .
βία πολιτών τόνδ' αν ήρόμην πόνον
(Σοφ. σ. 906-7)

Δέν θάπαιρνα έπάνω μου αύτόν τόν κόπο
'Ενάντια στους πολίτες' (Χρηστ.)
Λεύσσετε (Σοφ.)
'Ιδιέτε !!! (Χρηστ.)
'Ορνιθοσκόπον (Σοφ.)
Εηγάω τά πουλιά (Χρηστ.)
'Ορσεις με τάνινητα διά φρενών φράσαι
(Σοφ. στ. 10)

'Ολα όσα έχω άκούνητα
μές στην καρδιά μου νά σου πώ (Χρηστ.)

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

— κ. 'Αντικλέωνα, Και τό χαριτωμένο αυτό: Κάποιος φίλος μας μιλούσε μιιά φορά με τόν κ. Σκουλούδη για τόν κ. Κλέωνα Ραγκαβή. 'Ο φίλος μας ειπε: 'Τί κρίμα νά είναι τόσο καλός διπλωμάτης ή κ. Ραγκαβής και νά θέλγ νά κάνη και τό φιλόλογο! Και ή κ. Σκουλούδης, άπάντησε: 'Τί κρίμα νά είναι τόσο καλός φιλόλογος και νά θέλγ νά κάνη και τόν διπλωμάτη! — κ. Ν. Εερ Στο φύλλο της Πέμπτης που θά τό εκδώσουμε προς τιμήν του Μιστριώτη, θά δημοσιεύσουμε κ' ένα άρθρο του γελοίου Γερμανού Ξυλοχίτη Thumb για τή γλώσσα μας. 'Εσως αναδημοσιεύσουμε κι' από τό 'Εγκυκλοπαιδικό λεξικό του Μπάστ και μερικά λόγια με τά όποια ή κ. Γ. Ν. Χατζιδάκις του λεξικού, άποδεικνύει γελοίον τόν κ. Γ. Ν. Χατζιδάκιν του «'Εμπρός». Scripta manent, έλεγαν οι Λατινοί. Κι' ή κ. Χατζιδάκις τό λησμόνησε τό ρητό αυτό. — Φίλο μας. Θά μιλήσουν κι' αύτοι, αν και μιλάνε τόσα χρόνια τώρα με τά έργα τους. Χτές ακόμα μās έστειλε ή κ. Ψυχάρης τήν προκήρυξη: τού φετεινού διαγωνισμού του για τή γλώσσα. 'Όταν τήν δημοσιεύσουμε θά δής ποιό δουλεύουνε και ποιό σαλιαρίζουν και βρίζουνε!

ΑΓΚΑΘΙΑ ΚΑΙ ΤΡΙΒΟΛΟΙ

2

JUDAS ERRANT

ΜΠΕΘΚΑΝ ΚΛΕΦΤΑΙΣ Σ' ΤΟ ΜΑΝΤΡΙ..

— 'Ε, ρέ, πανηγύρ' που θά βρήτε εκεί πέρα! 'Αμ δέν είσαστε μονάχ' νά παραπονιάστε, έχετε και συντροφία—ειπ' ή Γιωργούλης δείχνοντας τό λημέρι.

—'Εχετε κι' άλλους αϊχμαλώτους, καπετάνιε; ρώτησε ή κ. Νικολάκης, κ' άρχισε λίγο λίγο νά πέρνη κουράγιο

—'Οσ' για περάσαν από φές τό βράδ' για τό πανηγύρ' της Κούμης, Χαλκιδιώτες, Καμπιώτες, άπ' τή Στενή, ούλις τους πιάκαμ' και τους δέσαμ' 'κει κάτ'...

— Και τί θά μάς κάνετε τώρα, καπετάνιε, παστρουμά; Ξαναρώτησε ή Νικολάκης, έχοντας κέφι για κουβέντα, μ' άλλαις της άγριας ματιαις της γυναικάς του για νά σωπαίνη.

—Σκασμός νά σε κόψ' ρέ Φράγκο! Λογαριάσμο θά σ' δώσου; σ' πήρε και σή σήκουσε!

—Μά βέβαια! πάρτε ό,τι έχομε κι' ύστερα...
—Για τ' όνομα του θεού, δέν θά σωπάσσης, Χριστιανέ μου; έχεις σκοπό νά μ' άποτειλώσσης σήμερα;—φώναζε ή Νικολάκινα έξω φρενών, σαν είδε πώς τ' άγριοκυτάγμακα πηγαίνουν χαμένα.

—Πέστου τα, κερά μ', πέστου τα! Λογαριάσμο μ' ζητάει ή έριφης! Κατά ντίπ χαιβάν'!

'Υστερα από λίγο δρόμο ήρθανε πιά σ' τό λιμέρι, μιιά πλατέα ίσα μ' ένα καλό άλωνα, ολουθε κλεισμένη άπ' άγρια βράχια και ανοιχτή μόνο σ' τόνα πλαγιόπό τό ρέμμα. Δεξιά κι' άριστερά τά μονοπάτια της Κακής Σαχλας. Σ' τή μέση ένα ρημοκλήσι, ή 'Αϊ Νικόλας, με δάρναεις και μυρσινιές γύρω του, ήμέρωνε κλπως τόν άγριότοπο. Ξερβά του, σ' τή ριζοβουνιά, τρέχει από ψηλά της Κρούας Βρύσης τό νεράκι τό κρυσταλλένο και χάνεται σε μιιά σπηλιά, σκοτεινή κι' άπάτητη: σιμά σ' τή βρύσι γέρικα θεωρατα πλατάνια ισκιάζουν τους διαβάτας κι' άπ' αύτά όλο τό μέρος ονομάσθηκε Πλάιτανος.

Αύτου πέρα 'φυλάγαν οι κλέφταις όσους πιάσανε, σαν ποντικούς σ' τήν παχίδα κλεισμένους: θά βρήκαν οι δικόι μας και μιιά πενηνταριά, γυναίκες κι' άνδρες, άράδ' άράδα γύρω καθισμένους κατάχαμα. Μέσα σ' όλους καθώτανε κι' ένας γέρος παππας, ή μόνος με λυτά τά χέρια. Καθένας ειχε σιμά και τό γκιδούρι του. 'Οσ' ειχανε άλογα καλά ή μουλόρια τά χάσανε: τά οίκονόμησαν οι κλέφτες μιιά χαρά για νά μήν τους βρύνουνε. Μερικοί άπ' τους δεμένους ειχανε τήν τύχη νά ισκιώνονται κάτ' από τά πλατάνια, οι άλλοι ξεροψήνονταν σ' τόν ήλιο του μεσημεριού κι' έτρεχ' από πάνω τους ή ιδρώτας ποτάμι: πορός κοτούσε νά μιλήση;

Σιμά σ' τόν παππα, κάτω άπ' τά δένδρα, βάλανε τόν κ. Νικολάκη με τή γυναίκα και τή δούλα του: τό περήφανο χτι του τόν άποχαίρισε για πάντα, σαν εύρέθηκε τόσφ ταιριαστό για τόν καπετάνιο. Πάρα κάτω κάθησαν ή δάσκαλος κι' ή γέρο Γιάννης, έχοντας σιμά και τά γκιδούρια τους. 'Ο δάσκαλος, με τά κατεβαμένα μούτρα του και τά σθυμένα μάτια, φαινότανε πώς πήρε τό πράμμα κατόκαρδα κι' έκανε πιά τή άπόφασι νά πετάξη τό Ξυλόχγουρο, π' ακόμα τό δεμένο χέρι του σφιχτοκατούσε. Διάβολε! δέν ήταν μικρό πράμμα! 'Εως τότε δέν ειχε πάθει τίποτ' άλλο από τήν τραμάρα και τό δέσιμο, μά βέβαια δέν θά μέναν αύτου οι κλέφταις. Δυστυχία του! Ζύγωνε ή ώρα που θάμενε μοναχά με τή φουφούλα του... Πήνε ή λιριτσαις του, που με τόσο κόπο, με τόσο καρδιοχτυπι της κέρδιτε και της έφερνε πάντα σαν φυλαχτό μαζί του.

(άκουούθε!)

Και όποιος δέν καταλαβάνει καλά άπ' τήν άρχαία, μπορεί νά νοιώσει φτάνει νάχει μονάχα λίγο αίστημα μέσα του—τόσο πιστά και με πόση ζωή μετάφρασεν ή κ. Χρηστομάνος. Μά δέν είναι μονάχα αύτά: Νά ένα παράδειγμα, που μās λέει, ότι ούτε τό χαρχτήρα των διάφορων προσώπων νοιώσει.

'Ως μη 'μπολήσων έσθι τήν έμην φρένα
(Σοφ. στ. 1663.)

Μ' αύτά έμέ δε με πουλάς (Χρηστ.)

Αύτά τά λέει ή Κρέοντας: ή μετάφραση παραδέχουμαι πώς είναι σωστή και κατά λέξη: μά στέκουν τέτοια λόγια στό στόμα ενός Βασιλιά; μπορεί νά μιλήσει ένας ήρωας τραγικός με τή γλώσσα του ψυριώτη κουτσαβάκη ή όποιου άλλου ήρωα της ταβέρνας;

Και βάζω ακόμα μερικους στίχους που κυριαρχεί σ' αύτους ή παρανόηση στη λέξη, στα νοήματα, στη σύνταξη.

κισσήρεις όχθας χλωρά τ' άντά
πολυστάφυλος (Σοφ. στ. 1130—1)

οί κισσόνιοι φράχτες,
οί πράσινης πλαγιές των άμπελιών (Χρηστ.)

μολειν καθαρσίφ ποδι Παρνασίαν
ύπερ κλιτών (Σοφ. στ. 1144—5)

ρυσολώντας άπ' τήν κορυφή
του Παρνασσού (Χρηστ.)

κι' σε μινύόμενοι πανούχοι
χρυσούσι τόν ταμίαν 'Ιαχχον.(Σοφ. στ. 1151-2)
και όλονυχτίς φρενιασμένες σε χρυσούν έσένα, που σκορπίζεις

τή ξεφονητή χαρά (Χρηστ.)

Θαρώ πώς ύστερ' άπ' αύτά τά κομάτια, τά μοναδικά και περίφραμα, θάνε πιαστό νά ειπω και τίποτες άλλο για τό μεταφραστή και για όσους βρήκαν περισταση νά κατηγορήσουν τή δημοτική γλώσσα.

Μιιά μετάφραση τέτοια, χωρίς ψυχή, χωρίς καλλιτεχνικό έγώ, χωρίς γλωσσικό και καλλολογικό αίστημα περνάει σαν άέρας άδύνατος, χωρίς ν' άφίσει κανένα άλλο σημάδι παρά τό πρόσκαιρο βούηγά του.

'Αν θελήσεν ένας άνθρωπος, που νομιζει πως άξιζει κάτι, νά βρούσι τό Σοφοκλή και νά δείξει στο φίλο του κ. Ξενοπούλο ότι ξέρει νά μεταφράσει όπως— όπως για νάν του δώσει αύτός και δεύτερο πιστοποιητικό, δε μπορεί κανένας νάν τόν έμποδίσει. 'Αχ! έχει τόσες έλευθερίες ή 'Ελληνας!